وزارت معارف

دری

صنف پنجم

سال چاپ: ۱۳۹۹ هـ.ش.

دری صنف پنجم

سرود ملی

دا وطن افغانستان دی
کور د سولې کور د تورې
دا وطن د ټولو کور دی
د پښتون او هزاره وو
ورسره عرب، گوجر دي
براهوي دي، قزلباش دي
دا هېواد به تل ځلیږي
په سینه کې د آسیا به
نوم د حق مو دی رهبر

دا عزت د هر افغان دی
هر بچی یې قهرمان دی
د بلوڅو د ازبکو
د ترکمنو د تاجکو
پامیریان، نورستانیان
هم ایماق، هم پشه یان
لکه لمر پر شنه آسمان
لکه زړه وي جاویدان
وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

وزارت معارف

دری

صنف پنجم

سال چاپ: ۱۳۹۹ هـ. ش.

مشخصات کتاب

مضمون: دری

مؤلفان: گروه مؤلفان کتاب‌های درسی بخش دری نصاب تعلیمی

ویراستاران: اعضای دیپارتمنت ویراستاری و ایدیت زبان دری

صنف: پنجم

زبان متن: دری

انکشاف دهنده: ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تالیف کتب درسی

ناشر: ریاست ارتباط و آگاهی عامهٔ وزارت معارف

سال چاپ: ۱۳۹۹ هجری شمسی

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

پیام وزیر معارف

اقرأ باسم ربک

سپاس و حمد بیکران آفریدگار یکتایی را که بر ما هستی بخشید و ما را از نعمت بزرگ خواندن و نوشتن برخوردار ساخت، و درود بی‌پایان بر رسول خاتم- حضرت محمد مصطفی ﷺ که نخستین پیام الهی بر ایشان «خواندن» است.

چنانچه بر همه‌گان هویداست، سال ۱۳۹۷ خورشیدی، به نام سال معارف مسمی گردید. بدین ملحوظ نظام تعلیم و تربیت در کشور عزیز ما شاهد تحولات و تغییرات بنیادینی در عرصه‌های مختلف خواهد بود؛ معلم، متعلم، کتاب، مکتب، اداره و شوراهای والدین، از عناصر شش‌گانه و اساسی نظام معارف افغانستان به شمار می‌روند که در توسعه و انکشاف آموزش و پرورش کشور نقش مهمی را ایفا می‌نمایند. در چنین برهۀ سرنوشت‌ساز، رهبری و خانوادۀ بزرگ معارف افغانستان، متعهد به ایجاد تحول بنیادی در روند رشد و توسعه نظام معاصر تعلیم و تربیت کشور می‌باشد.

از همین‌رو، اصلاح و انکشاف نصاب تعلیمی از اولویت‌های مهم وزارت معارف پنداشته می‌شود. در همین راستا، توجه به کیفیت، محتوا و فرایند توزیع کتاب‌های درسی در مکاتب، مدارس و سایر نهادهای تعلیمی دولتی و خصوصی در صدر برنامه‌های وزارت معارف قرار دارد. ما باور داریم، بدون داشتن کتاب درسی باکیفیت، به اهداف پایدار تعلیمی در کشور دست نخواهیم یافت.

برای دستیابی به اهداف ذکرشده و نیل به یک نظام آموزشی کارآمد، از آموزگاران و مدرسان دلسوز و مدیران فرهیخته به‌عنوان تربیت کننده‌گان نسل آینده، در سراسر کشور احترامانه تقاضا می‌گردد تا در روند آموزش این کتاب درسی و انتقال محتوای آن به فرزندان عزیز ما، از هیچ نوع تلاشی دریغ نورزیده و در تربیت و پرورش نسل فعال و آگاه با ارزش‌های دینی، ملی و تفکر انتقادی بکوشند. هر روز علاوه بر تجدید تعهد و حس مسؤولیت پذیری، با این نیت تدریس راآغاز کنند، که در آیندۀ نزدیک شاگردان عزیز، شهروندان مؤثر، متمدن و معماران افغانستان توسعه‌یافته و شکوفا خواهند شد.

همچنین از دانش آموزان خوب و دوست داشتنی به مثابه ارزشمندترین سرمایه‌های فردای کشور می‌خواهم تا از فرصت‌ها غافل نبوده و در کمال ادب، احترام و البته کنجکاوی علمی از درس معلمان گرامی استفادۀ بهتر کنند و خوشه چین دانش و علم استادان گرامی خود باشند.

در پایان، از تمام کارشناسان آموزشی، دانشمندان تعلیم و تربیت و همکاران فنی بخش نصاب تعلیمی کشور که در تهیه و تدوین این کتاب درسی مجدانه شبانه روز تلاش نمودند، ابراز قدردانی کرده و از بارگاه الهی برای آن‌ها در این راه مقدس و انسان‌ساز موفقیت استدعا دارم.

با آرزوی دستیابی به یک نظام معارف معیاری و توسعه‌یافته، و نیل به یک افغانستان آباد و مترقی دارای شهروندان آزاد، آگاه و مرفه.

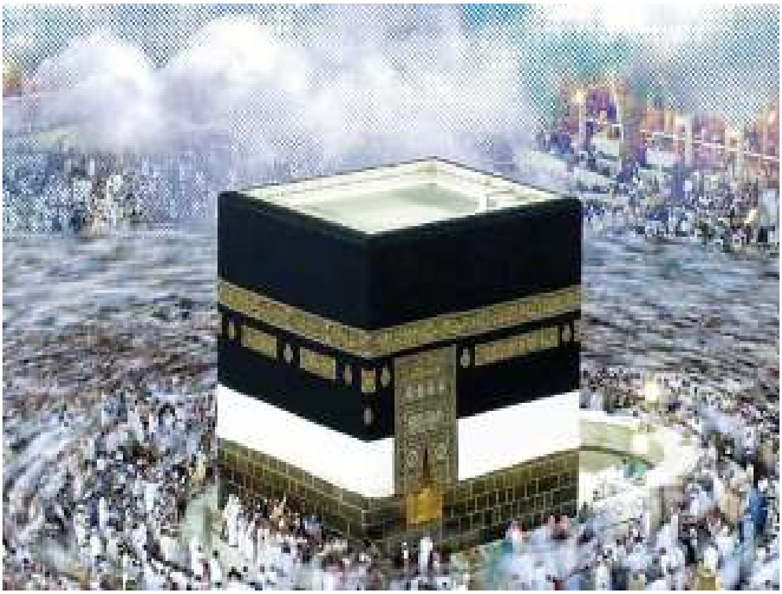
دکتور محمد میرویس بلخی

وزیر معارف

فهرست عنوان‌ها

ستایش خداوندﷻ

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و در مورد نشانه‌های قدرت خداوندﷻ معلومات بیشتر به دست آرند.

پرسش‌ها

۱- گفته می‌توانید تصویر بالا کجا را نشان می‌دهد؟

۲- چرا باید کارها را با نام خداوندﷻ آغاز کنیم؟

نــــام حــق بــر زبــان همی‌رانیــم

کــه به جــان و دلش همی‌خوانیــم

مــالک و صــانــع و قدیــم و حکیم

خـــالــق و رازق و رؤوف و رحیــم

هــرچــه هست از بــلندی و پستی

همــه زو یــافــت صــورت هستــی

داد مــــا را کتــــاب تــــا خــوانیــــم

کـــرد مـــا را خطــاب تـــــا دانیــم

هــرچــه او گفــت آن کنیــم همــه

طــاعــت او به جــان کنیــم همــه

آنچــه او گفــت غیــر از آن کــردن

نــیست سودی، به جز زیــان کردن

روز و شب طالــب قبــول وی‌ایــم

پیـــرو و امــت رســـول وی‌ایــم

نظامی گنجه‌یی

بخوان و بنویس

- متن درس را با آواز بلند بخوانید.
- واژه‌های مشکل را از متن درس بیرون‌نویس کنید.
- دو بیت اول شعر را املا بنویسید.

بشنو و بگو

- به خوانش و معنای درس توسط معلم گرامی‌گوش فرا دهید.
- در گروه‌ها راجع به مفهوم درس بحث کنید؛ سپس نتیجه را از هرگروه یک نفر به دیگران بگوید.
- کی می‌تواند بگوید ما چرا خداوندﷻ را عبادت می‌کنیم؟
- هرگاه انسان از اوامر خدای مهربان سرکشی کند با چه سرنوشتی مواجه می‌شود؟

به دوستانت بگو

- به هر انسان لازم است تا در برابر نعمت‌هایی‌که خداوندﷻ برایش عطا نموده است، شکرگزار باشد و او را ثنا و ستایش گوید. هر چند خداوندﷻ به این ثنا و ستایش نیازی ندارد؛ اما انسان باید کمال بنده‌گی خود را با شکر و ستایش بیان کند.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	رؤوف	بسیار مهربان
۲	رحیم	رحم‌کننده
۳	خالق	پیداکننده
۴	رازق	روزی‌دهنده
۵	زیان	ضرر، خساره

کارخانه‌گی

شعر را در کتابچه‌های خود رونویس کرده، حفظ کنید.

نعت

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و در مورد شخصیت حضرت محمد ﷺ معلومات به دست آرند.

پرسش‌ها

۱- در تصویر چه می‌بینید؟

۲- در مورد شخصیت حضرت محمد ﷺ چه می‌دانید؟

۳- آیا می‌دانید حضرت محمد ﷺ برای ما چه آورده است؟

محمـــــد شــــهٔ انبیــا و رســل

که در بنده‌گی او بود، بِه ز کُل

بیـــاورد بـر مـــا، پیـــام خـــدا

دگـر سنــت خود نهـاده به جـا

بیاموخت بر مـــا، ره بنـده‌گــــی

رهانـــید ما را، ز شر منـــده‌گی

جهادی که بر ما گـذاشت از کـرم

نجـات همه مؤمنان شد ز غـــم

دمـادم زمـا، ایــن درود و نـیـــاز

شب و روز، در پنـج وقت نمـاز

به آل و به اصحـــاب او، اجمعیـــن

رسانی خـــدایا! الی یوم الدین

بیرنگ کوهدامنی

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و کلمه‌های مشکل آن را بیرون‌نویس کنید.
- متن درس را به نوبت بخوانید و معنا کنید.
- واژه‌های جدید را در جمله به‌کار برده، روی تخته بنویسید.

بشنو و بگو

- کی می‌تواند شعر را درست بخواند و معنا کند؟
- چند صفت حضرت محمد ﷺ را بیان کرده می‌توانید؟
- نعتیه‌ها کدام موضوعات را در بر می‌گیرند؟
- در گروه‌ها پیرامون شخصیت و صفت‌های حضرت محمد ﷺ معلومات ارائه کنید.

به دوستانت بگو

- حضرت محمد ﷺ آخرین پیامبران الهی است که در سال ۶۱۱ م. به پیامبری مبعوث گردید.

قرآن کریم آخرین کتاب آسمانی می‌باشد که به وی نازل شده است.

نعتیه: به اشعاری گفته می‌شود که در وصف حضرت محمد ﷺ سروده شده باشد.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	رُسل	پیامبران
۲	کرم	بخشش
۳	اَجمعین	همه
۴	سنت	روش، طریقه
۵	رهانید	نجات دادن
۶	یوم الدین	روز آخرت

کارخانه‌گی

در مورد اخلاق و روش حضرت محمد ﷺ یک مقالهٔ کوتاه بنویسید.

حضرت عثمان رضی‌الله‌عنه

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند، اسم‌ها را تشخیص کنند و پیرامون شخصیت حضرت عثمان رضی‌الله‌عنه آگاهی به دست آرند.

پرسش‌ها

- در مورد خلفای راشدین چه می‌دانید؟
- آیا می‌دانید حضرت عثمان رضی‌الله‌عنه چندمین خلیفهٔ اسلام بود؟

حضرت عثمان رضی‌الله‌عنه یکی از بزرگان صحابهٔ‌کرام و خلیفهٔ سوم اسلام است. اسم پدرشان عفان بود. حضرت عثمان رضی‌الله‌عنه اخلاق نیک و پسندیده داشت. او بسیار باحیا و حلیم بود، در زنده‌گی خود هیچ وقت به کسی سخن بد نگفته بود. در زمان خلافت وی قرآن‌کریم جمع و ترتیب گردید از آن سبب ایشان را جامع‌القرآن نیز می‌نامند. حضرت عثمان رضی‌الله‌عنه بسیار با سخاوت بود و دارایی خود را در راه اسلام مصرف کرد.

مردم کشور ما در زمان خلافت حضرت عثمان رضی‌الله‌عنه به دین اسلام مشرف شدند. حضرت عثمان رضی‌الله‌عنه بعد از دوازده‌ونیم سال خلافت توسط گروهی از شورشگران و فتنه‌جویان به شهادت رسید.

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه خوانده، اسم‌های آن را در کتابچه‌های خود رونویس کنید.
- برای هر یک از اسم‌های به کار رفته در متن درس، روی تخته یک جمله بنویسید.
- جمله‌های زیر را در کتابچه‌های خود بنویسید و زیر اسم‌های آن خط بکشید:

۱- عالم بی عمل، زنبور بی عسل.

۲- مشک آن است‌که خود بوید، نه آن‌که عطار گوید.

۳- نادان مثل طبل است، بلند آواز و میان تهی.

بشنو و بگو

- حضرت عثمان رضی‌الله‌عنه کی بود؟
- نام پدر حضرت عثمان رضی‌الله‌عنه را بگویید؟
- حضرت عثمان رضی‌الله‌عنه برای پیشرفت دین اسلام کدام کارهای ارزشمندی را انجام داد؟
- در گروه‌ها پیرامون شخصیت حضرت عثمان رضی‌الله‌عنه صحبت کنید.
- آیا می‌دانید در متن درس کدام کلمه‌ها اسم‌اند؟ آن‌ها را مشخص سازید.

به دوستانت بگو

- اسم آن جزء سخن را گویند که برای نامیدن شخصی، چیزی و یا مکانی به کار رود؛ مانند:

عثمان، اسلام، عالم، مشک، طبل، زنبور، کابل و غیره.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	حلیم	نرم خوی و بردبار	۲	سخاوت	بخشش

کارخانه‌گی

متن درس را دقیق بخوانید و خلاصهٔ آن را در کتابچه‌های خود بنویسید.

علــم

هدف: شاگردان متن را درست بخوانند، بنویسند و به ارزش و اهمیت علم پی ببرند.

چو شمع از پی علم باید گداخت
که بی علم نتوان خدا را شناخت

پرسش‌ها

- به نظر شما آموختن علم چه ارزش دارد؟
- چرا آموختن علم برای مرد و زن مسلمان فرض است؟

بهترین چیزی‌که در زنده‌گی، برای انسان عزت و آبرو می‌بخشد علم است؛ چنانچه بزرگان و دانشمندان در مورد ارزش علم سخنان زیادی بیان نموده اند؛ طور نمونه به چند گفته‌یی از آن‌ها توجه کنید.

- **علم نور الهی است که به قلب انسان فرو می‌آید.**
- **علم درختی است که ثمر آن عمل می‌باشد.**
- **علم گنجی است که هر قدر از آن مصرف کنیم، کم نمی‌شود.**

آموختن علم بر هر مرد و زن مسلمان فرض می‌باشد؛ پس بر ما لازم است تا در راه آموختن علم کوشا باشیم و دانش کسب شدهٔ خود را در خدمت دیگران قرار دهیم.

ارزش انسان ز علم و معرفت پیـــدا شــود

بی هنر گر دعوی بیجا کند رســـوا شـــود

در مســیر زنده‌گی هرگز نمی افتد به چـاه

با چراغ دین و دانش گر بشــر بینا شــــود

آدمی هرگز نمی‌بیند ز سنگینـــی گـــزند

از سبک مغزی بشر چون سنگ پیش پا شود

سر فرو می‌آورد هـــر شاخـــه از بارآوری

می‌کنـــد افتاده‌گی انســان اگــر دانا شـــود

قیمت گوهر شود پیدا بــر گوهـــر شناس

قدر ما، درپای میـــزان عمـــل پیدا شـــود

خسرو نیشاپوری

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید.
- متن درس را با آواز مناسب، به نوبت بخوانید.
- واژه‌های مشکل درس را به کمک معلم معنا کنید.
- بیت زیر را به نثر تبدیل کنید:

چو شمع از پی علم باید گداخت
که بی علم نتوان خدا را شناخت

بشنو و بگو

- برای کلمه‌های (علم، ثمر و گداخت) جمله بگویید؟
- اگر اندرزی در مورد علم یاد دارید، بگویید.
- آموختن علم در زنده‌گی چه اهمیت دارد؟
- اندرز (علم درختی است که ثمر آن عمل می‌باشد) چه مفهوم دارد؟

به دوستانت بگو

- علم، گنجی است که هر قدر از آن مصرف کنیم کم نمی‌شود.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	گداخت	ذوب شد
۲	عزت	عزیز و گرامی‌شدن
۳	کوشا	کوشش‌کننده
۴	گوهر	سنگ قیمتی، اصل و نژاد
۵	معرفت	علم و دانش
۶	بار	ثمر، حاصل
۷	سبک مغز	نادان

کارخانه‌گی

یک مقاله در مورد علم بنویسید.

کتاب و مطالعه

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند، به اهمیت کتاب و مطالعه در زنده‌گی پی برده و ضمیر را تشخیص کرده بتوانند.

پرسش‌ها

- در تصویر بالا چه می‌بینید؟
- آیا می‌دانید مطالعه چه فایده‌ها دارد؟
- به نظر شما چه نوع کتاب‌ها را باید مطالعه نماییم؟

دانش و علومی را که از طریق مطالعۀ کتاب‌ها آموخته‌ایم، نتیجۀ کوشش و زحمت گذشته‌گان ما است که در طول سال‌ها چیزهای نو را به وجود آورده و در مورد آن کتاب‌ها نوشته اند. اگر کتاب نمی‌بود، تمام علوم پس از مدتی فراموش می‌شدند. امروز ما توسط کتاب و مطالعۀ آن از نتیجۀ کوشش‌های دانشمندان اطلاع حاصل می‌کنیم. کتاب، بهترین دوست ما است که از مطالعۀ آن، علم و دانش می‌آموزیم و از تمام مسایل دینی و دنیایی آگاه می‌شویم؛ پس باید به مطالعۀ کتاب خود را عادت بدهیم؛ زیرا کتاب و مطالعه غذای همه ارزش‌های انسانی بوده و روشنایی بخش باور، ایمان، بینش و شناخت ما نسبت به جهان است. ما باید در نگهداری کتاب‌ها توجه زیاد داشته باشیم و مطالعه را جزء عادت‌های روزانۀ خود سازیم.

انیس کُنج تنهایی کتاب است   فروغ صبح دانایی کتاب است

سنایی غزنه‌یی

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و ضمیرها را از آن بیرون‌نویس کنید.
- متن درس را با آواز بلند بخوانید.
- سه جمله روی تخته بنویسید که در آن‌ها ضمیر به کار رفته باشد.

- جاهای خالی جمله‌های زیر را با کلمه‌های مناسب داخل چوکات پر نمایید.

- ....مطالعۀ کتاب‌های ادبی را خوش دارم.
- ....در خانه درس می‌خوانند.
- ....کتاب‌های خود را باید پاک نگاه کنیم.
- .... هر روز کتاب می‌خواند.

آن‌ها
ما
من
او

بشنو و بگو

- مطالعۀ کتاب چه موضوعات را برای ما می‌آموزاند؟
- در مورد ارزش مطالعه چند جمله بگویید؟
- مفهوم بیت‌های پایان متن درس را بیان کنید.
- در گروه‌ها پیرامون اهمیت مطالعه با هم صحبت کنید.

به دوستانت بگو

- ضمیر کلمه‌یی است که جانشین اسم گردیده، از تکرار آن جلوگیری می‌کند؛ طورمثال: در جملۀ زیر کلمۀ (او) ضمیر می‌باشد که جانشین اسم احمد گردیده است.

- احمد شاگرد صنف پنجم است؛ او یک شاگرد لایق می‌باشد.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	علوم	جمع علم
۲	فروغ	روشنایی
۳	انیس	همدم، هم‌صحبت
۴	دانشمند	عالم
۵	اطلاع	خبر

کارخانه‌گی

واژه‌های فروغ، همدم و دانشمند را در جمله‌های مناسب به کار برده در کتابچه‌های خود بنویسید.

سیر علمی

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند و بنویسند به سیر علمی علاقه‌مند شده، به اهمیت آن پی ببرند.

پرسش‌ها

- در تصویر چه می‌بینید؟
- آیا تا به حال به سیر علمی رفته‌اید؟
- به نظر شما سیر علمی چه اهمیت دارد؟

معلم ساینس با شاگردان وعده کرده بود که آن‌ها را به باغ وحش ببرد تا با حیوان‌های مختلف و خواص آن‌ها آشنا شوند.

روز بعد معلم، همراه با شاگردان روانهٔ باغ وحش شدند؛ زمانی که آنجا رسیدند، مسؤول باغ وحش آن‌ها را رهنمایی کرد تا از بخشی که خزنده‌گان در آنجا نگهداری می‌شد دیدن نمایند.

معلم به شاگردان گفت: اگر سؤالی داشته باشید، می‌توانید بپرسید.

احمد پرسید: چرا این‌ها را خزنده‌گان می‌گویند؟

معلم گفت: این حیوان‌ها را به دلیل این که در وقت حرکت به سینه راه می‌روند، به نام خزنده‌گان یاد می‌کنند.

محمود پرسید: در جهان چند نوع خزنده وجود دارد؟

معلم: در جهان انواع زیاد خزنده‌گان وجود دارد که مشهورترین آن‌ها عبارت اند از: مار، چلپاسه، تمساح، سنگ‌پشت، سوسمار و غیره.

معلم پیرامون انواع خزنده‌گان و حیوان‌های اهلی و و حشی به شاگردان معلومات ارائه کرد.

بعد معلم به شاگردان گفت: امروز وقت ما و شما تمام شده است، بخش‌های دیگر را در آینده می‌بینیم.

شاگردان از این سیر علمی، خیلی خوش و راضی بودند، پس از رسیدن به

مکتب، معلم به شاگردان وظیفه داد تا چشم دیدهای خود را در کتابچه‌هایشان بنویسند؛ سپس شاگردان از معلم صاحب سپاس‌گزاری نموده، خواهش کردند تا آن‌ها را در آینده نیز به سیرعلمی ببرد.

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید ضمیرهایی را که در آن به کار رفته است، بیرون‌نویس کنید.
- متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.
- سه جمله در مورد سیر علمی بنویسید که در آخر آن‌ها نشانهٔ سؤالیه به کار رفته باشد.

بشنو و بگو

- شما تا به حال به کدام جای تاریخی یا کدام ولایت باستانی سفر داشته اید؟
- چرا معلم ساینس شاگردان را به باغ وحش برد؟
- شاگردان در باغ وحش راجع به کدام چیزها معلومات به دست آوردند؟

به دوستانت بگو

- برای این‌که در مورد چیزهایی که می‌آموزیم آگاهی بیشتر پیدا کنیم، نیاز است تا آن‌ها را مشاهده کنیم. سیر علمی می‌تواند ما را در این زمینه کمک زیاد کند.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	سیر	گردش
۲	پیرامون	اطراف، گرداگرد
۳	مسؤول	عهده دار

کارخانه‌گی

در بارهٔ اهمیت سیر علمی آنچه می‌دانید بنویسید.

استاد مهربانم

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند، به مقام والای معلم ارج بگزارند و کلمه‌های متضاد را در متن تشخیص دهند.

پرسش‌ها

- در تصویر چه می‌بینید؟
- آیا می‌دانید معلم بالای ما چه حقوقی دارد؟
- به نظر شما چرا معلمان خویش را احترام می‌کنیم؟

استــاد مهــربانـــم، ای دوست‌تر زجانم

باشم به خدمت تو، تا زنده در جــهانـــــم

با لطف و مهربانی، با صد شیرین زبــانی

الفاظ خوب و دلکش، بنهادی در دهـــانم

از راه دین یزدان، از احمـــد و ز قــرآن

درسی که دادی بر من، با ذوق دل بخوانم

تاریک بود دماغم، خاموش بود چــراغـم

از نور دانش تـــو، روشــن شــده روانـــــم

من زار و خسته بودم، با جهل بسته بــودم

خود را ز فیض علمت، از جهل مــــی‌رهانم

فرموده است بزرگان، از دین پاک سبــحان

حق تو برتر آمــــد، از جمـله دوستــــانم

از لطف و شفقت تو، از کیف صحبت تـــو

زیبا و دلنشین است، بهار و هم خزانـــــم

دایم بـــه احترامت، خواهـــم بلند نامـت

برتر کنـــد مقامت، مـــولای مهربـانـــم

بیرنگ کوهدامنی

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید.
- هر کدام یک بیت شعر را به نوبت بخوانید و معنا کنید.
- دو بیت نخست شعر را روی تخته املا بنویسید.
- متضاد کلمه‌های زیر را در کتابچه‌های خود بنویسید:

(مهربانی　　　تاریک　　　جهل　　　زیبا)

بشنو و بگو

- پیام شعر را با زبان ساده بیان کنید.
- کی می‌تواند متضاد کلمه‌های (مهربان و زیبا) را بیان کند؟
- در مورد مقام والای معلم آنچه می‌دانید، بیان کنید.

به دوستانت بگو

- کلمه‌هایی‌که دارای معنای مقابل یا ضد هم باشند، ضدمعنا یا متضاد نامیده می‌شوند؛ مانند:

سیاه – سفید

بلند – پست

روشن – تاریک

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	الفاظ	جمع لفظ به معنای سخن
۲	شفقت	مهربانی
۳	یزدان	خداوند جل جلاله
۴	خسته	مانده
۵	فیض	برکت
۶	سبحان	پاک از بدی
۷	دلکش	دلپذیر، جذاب
۸	دلنشین	دلچسپ
۹	برتر	بالاتر
۱۰	مولا	آقا، سرور

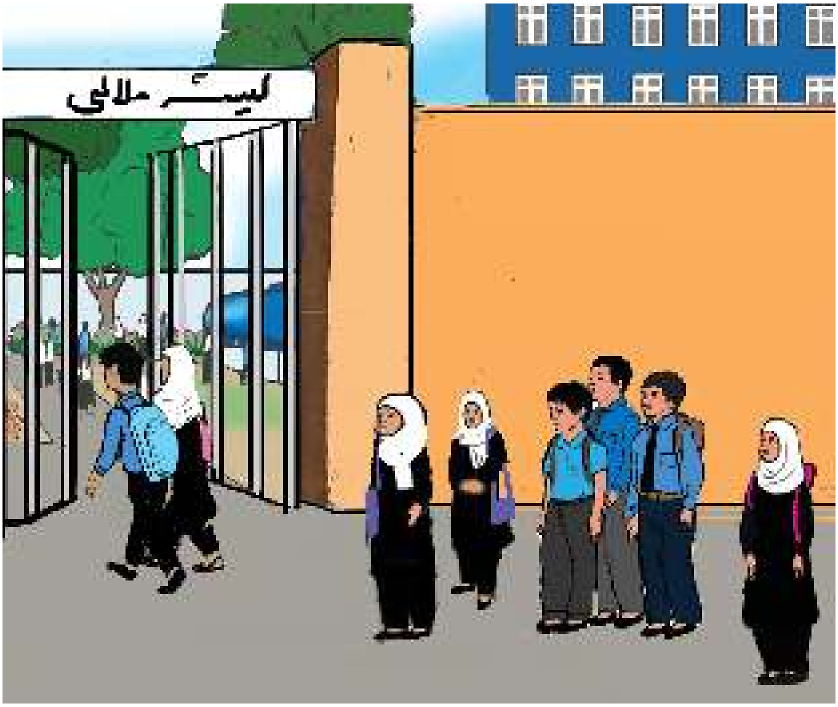
کارخانه‌گی

شعر را به نثر تبدیل نموده، ضد کلمه‌های (خوب، تاریک و برتر) را در کتابچه‌های خود بنویسید.

درس هشتم

اولین مکتب دختران در کشور

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و در مورد ایجاد نخستین مکتب دختران در کشور آگاهی حاصل کنند.

پرسش‌ها

- در تصویر چه می‌بینید؟
- نام چند مکتب دختران را می‌دانید بگویید؟
- کدام مکتب دختران در منطقه شما قرار دارد؟ نام بگیرید.

سرزمین باستانی‌ما افغانستان (آریانای قدیم) از گذشته‌ها مهد علم و دانش بوده، آموزش و پرورش در آن ریشهٔ عمیق دارد. قبل از ظهور

اسلام آموزش و پرورش در ادیان مختلف وجود داشت، که محل آن دربار شاهان، عبادتگاه‌ها و بعضی جاهای دیگر بود. در کشور ما، مکتب‌ها و کتابخانه‌ها در قرن چهارم هـ.ق. تأسیس گردید. پیش از دورۀ پربار امان‌الله‌خان، پسران و دختران نزد علما به فراگیری علوم می‌پرداختند؛ اما آموزش رسمی برای دختران وجود نداشت. امان‌الله‌خان در تاریخ افغانستان اولین پادشاهی بود که به آموزش و پرورش دختران توجه زیاد نمود و در پرتو هدایات قرآن کریم و تعلیمات اسلامی، در مورد کسب علم و دانش برای همه مسلمانان، فرمان ایجاد مکتبی را برای دختران صادر کرد.

اولین مکتب دختران به همت ملکه ثریا، خانم غازی امان‌الله خان در سال ۱۲۹۹ هـ.ش. به نام (عصمت) در شهرآرای کابل تأسیس گردید. این مکتب بعدها به نام (مستورات)؛ سپس به نام (ملالی) مسمی گردید.

ملکه ثریا با پنجاه تن از زنان تحصیل‌یافتۀ افغانستان مصمم شدند تا آموزش و پرورش دختران را در کشور رشد دهند که ما امروز شاهد تعداد زیاد مکتب‌های دختران در کشور استیم.

به آموختن گر ببندی میان   ز دانش روی، بر سپهر روان

توانا بود هر که دانا بود   ز دانش دل پیر بُرنا بود

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و کلمه‌های جدید آن را بیرون‌نویس کنید.
- متن درس را با آواز بلند بخوانید.

کلمه‌های (تأسیس، مسمی، همزمان، خشم و علم پرور) را در جمله‌های مناسب به کار برده، در کتابچه‌های خود بنویسید.

بشنو و بگو

- اولین مکتب دختران در کشور، کجا و توسط کی تأسیس گردید؟
- مفهوم بیت‌های پایان متن درس را بیان کنید.
- اولین مکتب دختران در کشور، در کدام سال تأسیس گردید؟

به دوستانت بگو

- سرزمین باستانی ما در زمان‌های گذشته آریانا نامیده می‌شد، این سرزمین از همان آغاز، مهد علم و دانش بوده، نخستین مکتب دختران به نام عصمت تا این‌که در سال ۱۹۲۱م برای نخستین بار نظر به فرمان امان‌الله خان در کشور تأسیس گردید. از آن به بعد آموزش و پرورش دختران به گونهٔ رسمی آغاز شد.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	تأسیس	اساس‌گذاشتن
۲	محبوب	دوست داشتنی
۳	کسب	حاصل‌کردن
۴	دانش پرور	رواج دهندۀ علم و دانش
۵	بُرنا	جوان
۶	میان	کمر
۷	مصمم	تصمیم گرفتن به کاری

کارخانه‌گی

زیر عنوان مکتب در کتابچه‌های خود یک مقاله بنویسید.

فعل و زمان‌های آن

هدف: شاگردان فعل را بشناسند و زمان‌های آن را بدانند و آن را در جمله تشخیص کرده بتوانند.

پرسش‌ها

- در تصویر چه می‌بینید؟
- کی می‌تواند جملهٔ بالا را بخواند؟
- به نظر شما کلمه‌های (دیدم، می‌بینم و خواهم دید) اسم اند یا فعل؟

یک صبح در هوای دلپذیر بهاری به راه **افتادیم**. بعد از دو ساعت به دامنهٔ کوه **رسیدیم**. تماشای قله و نفس کشیدن در هوای پاکیزه و لطیف کوهستان، لذت بخش **بود**. بوی سبزه‌های وحشی و صدای دلنشین آبشاری که در دامنهٔ کوه روان **بود** به ما نشاط و شادی **بخشید**. خانواده‌هایی که به دامنهٔ کوه **آمده بودند**، نیز شاد به نظر **می‌رسیدند**. آموزگار به ما **گفته بود**: «به همه چیز خوب نگاه **کنید** تا زیبایی‌های طبیعت و آفریده‌های خداوند را بهتر **ببینید** ما از دیدن همهٔ زیبایی‌ها لذت بردیم و من چند جمله در توصیف زیبایی‌هایی دامنهٔ کوه و منظرهٔ آن نوشتم.

- **فعل چیست؟**

فعل آن جزء سخن است که به انجام کاری یا بیان حالتی، در یک زمان معین دلالت می‌کند. فعل به پرسش‌های (چه می‌کند، چه‌کرد، چه‌شد و چه می‌شود) پاسخ می‌دهد.

زمان‌های فعل: فعل از نگاه زمان به سه قسم است:

زمان حال، زمان ماضی یا گذشته و زمان مستقبل یا آینده.

به طور مثال:

- آرزو قدم **می‌زند**.
- حمید خط **نوشت**.
- پروین **خواهد آمد**.

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و به واژه‌های که رنگ آن‌ها تغییر دارد دقت کنید.
- واژه‌های (افتادیم، رسیدیم، بود و بخشید) را از متن درس پیدا نموده در جمله به کار برید.

در جمله‌های زیر کدام کلمه‌ها فعل را نشان می‌دهند؟ نام بگیرید.

- آن‌ها به خانه ما آمدند.
- من هر روز به مکتب می‌روم.
- فردا نامه را به برادرم می‌فرستم.

فعل رفت را در سه زمان به کار برده روی تخته بنویسید.

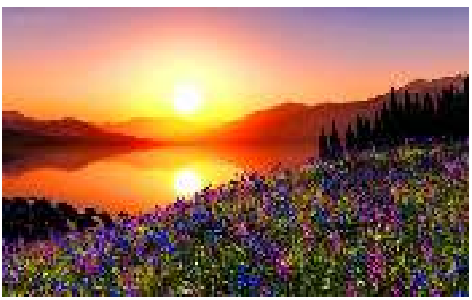
بشنو و بگو

- فعل را تعریف کرده، با مثال واضح سازید.
- جمله‌های زیر را با دقت بخوانید و بگویید کدام کارها را نشان می‌دهند؟

- احمد کتاب می‌خواند.
- فریبا مجله خواند.
- عبدالله روزنامه خواهد خواند.

- به تصویرها نگاه کنید و در مورد آن‌ها چند سطر در کتابچه‌های خود نوشته و زیر فعل‌های آن خط بکشید.

به دوستانت بگو

وقتی ما صحبت می‌کنیم آوازها، حرف‌ها، کلمه‌ها و جمله‌ها را به کار می‌بریم تا بتوانیم به واسطهٔ آن هدف خود را به دیگران بفهمانیم. آن جزء زبان که توسط آن کاری را مشخص می‌کنیم یا حالتی را نشان می‌دهیم به نام فعل یاد می‌شود.

کارخانه‌گی

مقاله‌یی در مورد بهار بنویسید و فعل را در آن مشخص کنید.

کار و کوشش

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، ارزش آن را بدانند، کلمه‌های هم ریشه را تشخیص کنند.

پرسش‌ها

- در تصویر چه می‌بینید؟
- به نظر شما کار چه فایده دارد؟

پیشرفت و ترقی جامعهٔ انسانی وابسته به سعی، تلاش و کار افراد آن است؛ چنانچه حکایت زیر این موضوع را بیان می‌کند که انسان‌ها تا چه اندازه باید همت بلند داشته باشند و به آموختن علم و هنر و انجام کار مبادرت ورزند.

هر انسان به کار و تلاش نیاز مند است تا به واسطهٔ آن بتواند ضروریات زنده‌گی خود و دیگران را تأمین کند.

به راهــی در، سلیمـــــان دید موری

که با پای ملــــخ مـــــی‌کرد زوری

به زحمت خویش را هر سو کشیدی

وزان با دیگران، هــر دم خمیــــدی

به کنـــدی گفتش ای مسکین نادان!

چـــرایی فارغ از مُلـــــک سلیمـــان

بیا زیــــــن ره به قصر پادشاهـــــی

بخور در سفرۀ ما هر چــــه خـــواهی

مکـــش بیهوده ایــن بار گــــران را

میازار از بـــرای جســـــم، جـــان را

بگفت: از سور کمتر گــــوی با مــور

که موران را قناعت بهتــر از ســـور

نیفتد با کســی مــــا را ســــر و کـــار

که خود هم توشه داریم و هم انبار

مرا امید راحــت‌هاست زین رنـــج

من این پای ملخ ندهم به صد گنج

گـــرت همــــواره بایـد کامـــگاری

ز مـــور آمـوز رســــم بـــردباری

مرو راهـی کـــه پایـــت را ببندنـد

مکن کاری که هشیـاران بخنـــدند

چه در کار و چه در کـار آزمـودن

نباید جـز به خـــود محتاج بـــودن

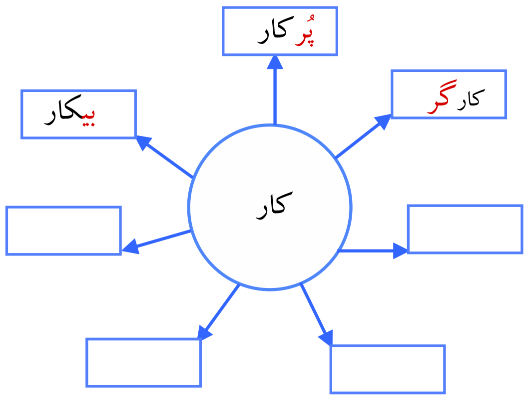
هر آن موری که زیر پای زوریست

سلیمانســت، کانـدر شکل موریست

پروین اعتصامی

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های جدید آن‌را بیرون‌نویس کنید.
- شعر را به نوبت بخوانید و معنا کنید.
- برای کلمهٔ کار چند کلمهٔ همریشهٔ آن را روی تخته بنویسید؛ مانند:

بشنو و بگو

- مفهوم شعر را بیان کنید.
- در آغاز و انجام واژهٔ «کار» پیشوندها و پسوندهای (بی، مند، گر، گاه) را اضافه نموده کلمه‌ها را بخوانید.

.......کار   کار..........   کار.........

- در گروه‌ها راجع به ارزش کار صحبت کنید.

به دوستانت بگو

- سلیمان علیه‌السلام از پیامبران الهی است که زبان حیوان‌ها را می‌دانست.
- پروین اعتصامی از جملهٔ شاعران معاصر ایران می‌باشد.
- همریشه یا هم‌خانواده، کلمه‌هایی را می‌گویند که از یک ریشه گرفته شده باشند وحرف‌های اصلی آن کلمه درکلمه‌های همریشه اش، پشت سر هم بیاید؛ مانند: (تحمل، حمل، حامِل) و یا (کارگر، کارمند، کارزار)

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	مور	مورچه
۲	مسکین	درمانده، بینوا
۳	ملک	دارایی
۴	سفره	دسترخوان
۵	سور	مهمانی، جشن
۶	توشه	خوردنی، غذا
۷	انبار	جای نگهداری غله
۸	کاندر	مخفف که در

کارخانه‌گی

شعر را حفظ کنید و چهار جمله در مورد اهمیت کار در کتابچه‌های خود بنویسید.

حکایت

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و مفهوم حکایت را درک کرده فعل رادر متن تشخیص کنند.

پرسش‌ها

- آیا می‌دانید کار و زحمت‌کشی چه خوبی‌ها دارد؟
- به نظر شما نهال‌شانی چه فایده دارد؟

پادشاهی از راه می‌گذشت؛ دید یک مرد سالخورده مصروف نهال‌شانی است، پادشاه گفت: «ای پیرمرد تو زحمت بی‌فایده می‌کشی! ثمر این درخت را نخواهی خورد.» مرد سال‌خورده، مقصود پادشاه را فهمید و گفت: دیگران کشتند، ما خوردیم. ما می‌کاریم تا دیگران بخورند. پادشاه از شنیدن جواب پیرمرد، بسیار خوش شد و به او بخشش داد.

حکایت بالا، ما را به کار و کوشش تشویق می‌کند و به ما می‌فهماند که باید قدر زحمت‌های گذشته‌گان را بدانیم و یقین داشته باشیم که آینده‌گان هم، قدر زحمت ما را خواهند دانست.

اگر دهقان این دشت و دیاریم — بـباید بـذر پُرباری بکاریـم
بگیرد نسل دیگـــر حاصلش را — اگر ما حاصلش را برنداریم

داوود سرمد

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید.
- متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.
- واژه‌های جدید را در جمله‌های مناسب به کار برده روی تخته بنویسید.
- دو سطر متن درس را در کتابچه‌های خود املا بنویسید.
- فصل‌ها را از متن درس بیرون‌نویس کرده مشخص سازید که مربوط به کدام زمان است؟

بشنو و بگو

- به معنای واژه‌های مشکل توسط معلم گوش فرا دهید.
- مفهوم حکایت را به زبان ساده بیان کنید.

به دوستانت بگو

- کار و تلاش انسان باید برای آسایش خودش و دیگران باشد؛ چنانچه، دیگران کشتند ما خوردیم، ما می‌کاریم تا دیگران بخورند.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	سال‌خورده	پیر، مسن
۲	ثمر	حاصل، میوه
۳	مقصود	قصد شده

کارخانه‌گی

متن درس را در کتابچه‌های خود رونویس و معنای واژه‌ها را حفظ کنید.

اندرزها

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و مفهوم نصایح بزرگان را بدانند و آن را سر مشق زنده‌گی خود قرار دهند.

پرسش‌ها

- به نظر شما، چگونه سخنان را پند و اندرز می‌گویند؟
- آیا می‌دانید گوش‌دادن به سخنان بزرگان چه اهمیت دارد؟
- اگر اندرزی را به یاد دارید بگویید؟

- **خدا پرستی آن است که خود پرستی را رها کنی.**

شمس تبریزی

- **شر با شر خاموش نمی‌شود؛ چنانکه آتش با آتش.**

لقمان حکیم

- **زینت انسان سه چیز است: علم، محبت و آزاده‌گی.**

افلاطون

- **امید برای بشر مانند بال برای پرنده‌گان است.**

وکتور هوگو

- **خوبی را به نیکی پاداش بده و بدی را به عدالت.**

کنفوسیوس

- **افتاده‌گی آموز اگر طالب فیضی — هرگز نخورد آب زمینی که بلند است**

بیدل دهلوی

- **مردی نبود فتاده را پای زدن — گر دست فتاده‌یی بگیری، مردی**

رودکی

بخوان و بنویس

- درس را خاموشانه بخوانید.
- متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.
- اندرزهای زیر را در کتابچه‌های خود بنویسید و جاهای خالی آن را با کلمه‌های مناسب تکمیل کنید.
- خداپرستی آن است که .... را رها کنی.
- زینت انسان سه چیز است ....
- امید برای بشر مانند .... برای .... است.

بشنو و بگو

- مفهوم اندرز زیر را بیان کنید.
- مردی نبود فتاده را پای زدن گر دست فتاده‌یی بگیری، مردی
- به خوانش و توضیح اندرزها توسط معلم گوش فرا دهید.
- بیت زیر را معنا کنید:

افتاده‌گی آموز اگر طالب فیضی هرگز نخورد آب، زمینی که بلند است

در گروه‌ها پیرامون مفهوم اندرزها صحبت کنید.

به دوستانت بگو

اندرزهای بزرگان، نتیجهٔ سال‌ها تجربهٔ زنده‌گی آن‌ها بوده و هر کدام آن می‌تواند درس خوبی برای زنده‌گی ما باشد.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	طالب	طلب کننده، جوینده
۲	فیض	بخشش
۳	شر	بد شدن، بدی‌کردن

کارخانه‌گی

اندرزها را درکتابچه‌های خود نوشته و حفظ کنید.

بیت‌هایی را که در بخش بشنو و بگو آمده اند، به حافظه بسپارید.

نام من چیست؟

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و مفهوم چیستان‌ها را بدانند و به گفتن و شنیدن آن‌ها علاقه‌مند شوند.

پرسش‌ها

- آیا کسی برای شما چیستان گفته است؟
- شما اگر چیستانی را به یاد دارید بگویید؟
- آیا در کدام کتاب یا مجله چیستان خوانده‌اید؟

من از جملهٔ میوه‌های مشهور افغانستان استم. خزان زمان فراوانی من است. رنگ سرخ و دانه‌های فراوان دارم. دارای ویتامین‌های زیادی استم. برای پاک ساختن خون، تقویت جگر، اعصاب و سیستم هاضمه مفید می‌باشم. در بیشتر ولایت‌های افغانستان، به خصوص در ولایت‌های: کندهار، کاپیسا، فراه، سمنگان، فاریاب و نیمروز فراوان پیدا می‌شوم.

حال بگویید، نام من چیست؟

انار

چیـست آن طوطی شکــر گفتار — آب حیـوان گـــرفته در منقــار

بی‌دهان است و راست می‌گـوید — بـی‌زبان است و می‌کند گــــفتار

قلم

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید.
- متن درس را با آواز بلند بخوانید.
- سه سطر متن درس را یکی به دیگر املا بگویید.

بشنو و بگو

- پاسخ چیستان‌ها را بگویید.
- انار در کدام ولایت‌های افغانستان بیشتر پیدا می‌شود؟
- خوردن انار چه فایده دارد؟

برای حرف‌های « الف – د» به ترتیب یک یک کلمه بگویید، طوری که یک شاگرد برای حرف «الف» یک کلمه بگوید؛ مانند: انار، شاگرد دومی کلمهٔ انار را تکرار کرده برای حرف «ب» یک کلمه بگوید؛ مانند: برگ و شاگرد سوم هر دو کلمه را تکرار کرده برای حرف بعدی کلمه بسازد. به همین‌گونه تا اخیر ادامه دهید.

- به گروه‌ها تقسیم شده و در بارهٔ موضوعی با هم مشورت کنید؛ بعد یک نفر به نماینده‌گی از یک گروه موضوع را با حرکت‌های دست و صورت نشان دهد، هر گروهی‌که بتواند موضوع را تشخیص بدهد و در بارهٔ آن یک جمله بنویسد، برنده شناخته می‌شود. فعالیت را به همین شکل ادامه دهید.

به دوستانت بگو

- چیستان‌ها جزء ادبیات شفاهی یا مردمی بوده، برای سرگرمی و تقویت حافظه بیان می‌گردد.

کارخانه‌گی

- از اعضای خانوادهٔ خود یک چیستان را پرسیده؛ آن را در کتابچه‌های خود بنویسید.
- چیستان دومی‌را به حافظه بسپارید.

صلح

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، روحیۀ صلح‌خواهی و دوری از خشونت در نهاد شان تقویت گردد.

پرسش‌ها

- آیا می‌دانید صلح در زنده‌گی انسان‌ها چه نقش دارد؟
- فکر کرده‌اید خشونت در زنده‌گی انسان چه تاثیر منفی بر جا می‌گذارد؟
- به نظر شما، برای تأمین صلح چه کاری را انجام داده می‌توانیم؟

زنده‌گی اجتماعی انسان‌ها زمانی خوشایند است که همه افراد جامعه از مفهوم صلح آگاهی داشته باشند. صلح واقعی، نتیجۀ سلوک و رفتار

نیک مردم است که همه با محبت و نیت خیر با هم‌نوعان خود روابط نیک را در پیش گیرند. هر انسان باید صلح را از خود آغاز نموده، مزایای آن را در زنده‌گی فردی، خانواده‌گی و اجتماعی درک کند. جنگ، نزاع، نفاق، خشونت، بدبینی و اختلاف نتیجۀ بد و تباه‌کننده دارد. جنگ‌های مسلحانه بدترین شکل خشونت‌اند، که علاوه برگرفتن جان تعداد زیادی از انسان‌ها، اقتصاد جوامع بشری را نیز از بین برده، خدمات صحی و معارف را ضعیف و مردم را به رنج‌های بی‌شمار مبتلا می‌گرداند؛ پس باید به جای جنگ، مهربانی، نیک‌اندیشی، دوستی و اخلاق نیکو را در نهاد خود پرورش دهیم و با اخلاق و روش خوب با دیگران برخورد نماییم. صلح، نعمت بزرگ خداوند ﷻ و آروزی هر انسان است که از برکت آن زنده‌گی آرام و با سعادت نصیب انسان‌ها می‌گردد.

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های مشکل آن را بیرون‌نویس کنید.
- متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.
- در مورد اهمیت صلح و ضررهای خشونت چهار جمله روی تخته بنویسید.
- جاهای خالی جمله‌های زیر را با کلمه‌های مناسب تکمیل کنید:

۱- صلح واقعی نتیجۀ .... است.

۲- هر انسان باید صلح را از .... کند.

۳- انسان‌ها از برکت صلح در فضای .... زنده‌گی می‌کنند.

بشنو و بگو

- صلح در زنده‌گی انسان‌ها چه اهمیت دارد؟
- کدام ارزش‌های زنده‌گی در فضای صلح‌آمیز خوب‌تر می‌تواند به وجود آید؟
- خشونت باعث چه می‌شود؟

به دوستانت بگو

- صلح و آرامی یکی از نیازهای مبرم جامعۀ انسانی است که در فضای صلح و آرامی انسان می‌تواند خوب بیاموزد، خوب زنده‌گی کند و جامعۀ خود را به اوج ترقی برساند.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	افراد	جمع فرد
۲	عاطفه	مهربانی، شفقت
۳	درک	فهم، آگاهی
۴	صلح	آشتی، سازش

کارخانه‌گی

در مورد صلح، سه سطر در کتابچه‌های خود بنویسید.

شهد یا عسل

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و پیرامون طریقهٔ به دست آمدن عسل و فواید آن معلومات به دست آرند.

پرسش‌ها

- در تصویر چه می‌بینید؟
- به نظر شما شهد یا عسل چطور به دست می‌آید؟
- آیا فایده‌های شهد یا عسل را می‌دانید؟

شهد یا عسل، غذای شیرینی است که برای بدن فایده دارد. شهد از زنبور عسل به دست می‌آید. زنبورهای عسل خانه‌های شان را در جنگل و یا جاهایی که گل درآن زیاد باشد می‌سازند. طرز زنده‌گی زنبورهای عسل بسیار جالب و منظم می‌باشد. آن‌ها به شکل گروهی زنده‌گی می‌کنند. این زنبورها به سه گروه تقسیم می‌شوند، یکی ملکه که زنبور مؤنث است و نسبت به دیگران از لحاظ جسامت و مقام بزرگتر و کارش گذاشتن تخم می‌باشد. دستهٔ دومی زنبورهای مذکراند که وظیفهٔ آن‌ها صرف خوردن و خفتن است. دستهٔ سومی زنبورهای کارگر اند.

زنبورهای کارگر در روزهای تابستان به جنگل‌ها و باغ‌ها پرواز می‌کنند و شیرهٔ گل‌ها را می‌مکند؛ بعد از آن که به لانه بر می‌گردند. این شیره از بدن شان به شکل موم و عسل خارج می‌گردد که همین عسل غذای زمستانی زنبورها را تشکیل می‌دهد. انسان‌ها نیز از آن استفاده می‌نمایند. بعضی مردم در باغ‌هایی که گل دارد، کندو می‌سازند و زنبور عسل را نگهداری می‌کنند و از آن شهد، موم و عسل به دست می‌آورند. از شهد خالص برای خوردن و از موم آن برای ساختن شمع و بعضی کریم‌ها استفاده می‌شود.

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و فعل‌های آن را بیرون‌نویس کنید.
- متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.
- کلمه‌های (می‌کند، می‌دهد، می‌گردد، خوردن و خفتن) را در جمله‌های مناسب به کار برده، روی تخته بنویسید.
- از متن درس چهار جمله انتخاب کنید، در کتابچه‌های خود بنویسید و زیر فعل‌های آن خط بکشید.

بشنو و بگو

- شهد چه فایده دارد؟
- شهد چگونه به دست می‌آید؟
- از زنبور عسل چه فایده به دست می‌آید؟
- چند فعل را در متن تشخیص کرده نام بگیرید.
- در گروه‌های کوچک تقسیم شده پیرامون نقش پرورش زنبور عسل در بهبود اقتصاد کشور بحث کنید.

به دوستانت بگو

- شهد مادهٔ شیرینی است که از زنبور عسل به دست می‌آید. خوردن عسل برای صحت فایده دارد.
- پرورش زنبور عسل در رشد اقتصاد کشور کمک زیادی می‌نماید.

کلمه‌های (می‌کند، می‌گردد، می‌شود و می‌باشد) نشان دهندهٔ کاراند و به نام فعل یاد می‌شوند.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	خفتن	خوابیدن
۲	گروه	دسته
۳	شهد	عسل آمیخته با موم

کارخانه‌گی

برای کلمه‌های (می‌باشد، می‌ماند و می‌کند) جمله‌های مناسب ساخته فعل را در آن نشانی کنید.

عقل سلیم در بدن سالم

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و در مورد اهمیت صحت‌مندی معلومات به دست آورده، فعل‌های مفرد و جمع را تشخیص کنند.

پرسش‌ها

- ورزش در سلامتی انسان چه نقش دارد؟

صحت و تندرستی در حیات انسان‌ها نقش مهم دارد. تمام فعالیت‌ها و کارهای روزانهٔ انسان بسته‌گی به سلامتی وجود او دارد. انسان صحتمند می‌تواند فعالیت‌های علمی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و... را به گونهٔ درست انجام دهد و مصدر خدمت به خود و جامعه گردد. بزرگان گفته اند عقل سلیم در بدن سالم است؛ پس برما ضروری است که با دانستن ارزش و اهمیت تندرستی و سلامتی در حفظ آن بکوشیم. برای داشتن یک زنده‌گی سالم برنامهٔ منظم غذایی را در نظر بگیرم.

از سبزی‌ها، میوه‌ها، شحم، پروتین و ویتامین‌ها مطابق به نیاز بدن خود استفاده کنیم.

علاوه بر آن روزانه حدل اقل نیم ساعت یکی از انواع ورزش؛ مثل: فوتبال، والیبال، پیاده‌روی، آب‌بازی و غیره را در هوای آزاد انجام بدهیم.

اهمیت و ارزش ورزش در سلامتی انسان نقش مهم دارد. ورزش طول عمر را زیاد ساخته در بدن تحرک ایجاد می‌کند. ورزش خواب انسان را راحت می‌سازد و باعث می‌گردد تا دیرتر پیر شویم. از بسیاری بیماری‌ها جلوگیری می‌کند. سیستم دفاعی بدن را تقویت می‌کند. حافظه را قوی ساخته اعتماد به نفس را بلند می‌برد. پس بر هر انسان لازم است تا ورزش را جزء برنامه‌های روزانهٔ خود بسازد. تا از سلامتی کامل برخوردار مانده فرد سالم به جامعهٔ خود باشیم.

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های مشکل آن را بیرون‌نویس کنید.
- متن درس را به نوبت و با آواز بلند بخوانید.
- فعل‌های مثبت و منفی را از متن درس دریافت نموده، در کتابچه‌های‌تان بیرون‌نویس کنید؛ مانند:

مثبت	منفی
کنیم	نکنیم

- مواردی که در سلامتی ما نقش دارند، در کتابچه‌های خود بنویسید.

بشنو و بگو

- به خوانش متن درس و توضیحات پیرامون اهمیت صحت‌مندی توسط معلم گرامی‌گوش دهید.
- رعایت نظافت در سلامتی انسان چه نقش دارد؟
- آیا فعل‌های مثبت و منفی را در متن درس نشان داده می‌توانید؟
- کدام موضوعات را باید در نظر بگیریم تا صحت‌مند باشیم؟

به دوستانت بگو

فعل مثبت: آن است که انجام کار و یا نسبت دادن حالتی را به طور ثبوتی بیان کند یعنی؛ فعل از فاعل به ظهور رسیده باشد؛ مانند: پرویز نامه را نوشت.

فعل منفی: آن است که انجام کاری یا نسبت دادن حالتی به گونهٔ نفی بیان شده باشد.

مانند: پروین آهنگ را نخواند.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	مبتلا	گرفتار	۲	شاداب	تر و تازه، سر سبز
۲	سالم	بی‌عیب، تندرست	۴	سلیم	درست، بی‌عیب

کارخانه‌گی

متن درس را در کتابچه‌های‌تان رونویس کنید.

غَذاهای مفید

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و پیرامون غذاهای مفید و اهمیت آن در رشد و سلامتی وجود آگاهی حاصل کنند.

پرسش‌ها

- در تصویر چه می‌بینید؟
- به نظر شما استفاد از غذاهای مختلف در سلامتی بدن چه نقش دارد؟
- آیا می‌دانید کدام آب‌ها صحی اند؟

برای این‌که از سلامتی جسمی و روحی برخوردار باشیم و فعالیت‌های روزمره را بدون خسته‌گی انجام داده بتوانیم؛ لازم است روزانه از غذاهای گوناگون استفاده کنیم، تا وجود ما انرژی کافی داشته باشد و هم در برابر امراض وقایه

و محافظت شویم.

روزانه غَذاهای متنوع را باید در برنامهٔ غذایی خود جا دهیم. از شحم، پروتین ویتامین‌ها مطابق به نیاز بدن خود استفاده کنیم. از انواع گوشت، شیر، لوبیا، نخود و غیره برای نشو و نمای بدن استفاده کنیم.

برای سالم نگهداشتن جسم خود از زردک، شلغم، پالک، کرم، کاهو، و انواع سبزی‌های خام و پخته استفاده نماییم. خوردن شکر، عسل و مانند آن‌ها به ما انرژی و قوت می‌بخشد. استفادهٔ غذای مناسب از انواع سوء تغذی؛ مانند: چاقی و لاغری بیش از حد جلوگیری می‌کند. نوشیدن آب کافی در سلامتی بدن ما نقش مهم دارد. برای نوشیدن باید از آب‌های صحی استفاده کنیم. آب نل، چاه‌های بمبه‌دار و چاه‌های سرپوشیده از جملهٔ آب‌های صحی می‌باشند. در صورت نبودن آب صحی آب جوی‌ها و چشمه‌ها جوش‌داده شود و یا از کلورین برای صحی ساختن آن استفاده گردد.

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های مشکل را بیرون‌نویس کنید.
- متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.
- کلمه‌های (غذا، مفید، سالم و صحی) را در جمله‌های مناسب به کار برید و فعل را در آن مشخص سازید.

بشنو و بگو

- غذاهای مفید کدام‌هااند؟
- گوشت، شیر، لوبیا و نخود در سلامتی وجود چه نقش دارند؟
- کدام نوع مواد غذایی بدن ما را سالم نگه می‌دارد؟
- چگونه می‌توان آب‌های غیرصحی را برای نوشیدن آماده ساخت؟
- در گروه‌ها پیرامون ضررهای غَذاهای ناپاک و آب‌های غیرصحی صحبت کنید.

به دوستانت بگو

- به تصویرهای زیر نگاه کنید و به دوستان‌تان بگویید خوردن کدام یک از این غَذاها، مفید و کدام آن مضر است و چه ضررها و فایده‌ها دارند؟

غَذاهای مفید

غَذاهای مضر

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	بهره‌مند	برخوردار
۲	متنوع	گوناگون

کارخانه‌گی

دو سطر در مورد ارزش غذای مفید در کتابچه‌های خود بنویسید و در آن‌ها نشانهٔ شارحه را به کار برید.

خطرهای ماین

هدف: شاگردان متن را درست بخوانند و بنویسند، جای کاربرد نشانه‌های نگارشی را در متن بدانند و پیرامون خطرهای ماین آگاهی حاصل کنند.

پرسش‌ها

- آیا می‌دانید ماین‌ها بیشتر در کدام جاها پیدا می‌شوند؟
- به نظر شما پاک‌سازی ماین‌ها وظیفۀ کیست؟

روزی فریبا به خانۀ عمه‌اش می‌رفت. او برای رسیدن به آنجا باید از دشتی که در هر گوشه و کنار آن اشیای ناشناخته افتاده بود می‌گذشت. فریبا در راه به یاد سخنان معلمش افتاد و دلش گواهی بد می‌داد. در همین فکر بود؛ ناگهان چشمش به ماینی افتاد. او بدون این که تحت تأثیر قرار گیرد آرامش خود را حفظ کرد و سنگی را در محلی که ماین را دیده بود به شکل یک نشانه گذاشت؛ بعد خودش از راهی که آمده بود برگشت و موضوع را به مؤسسۀ ماین پاکی محل خبر داد. گروه ماین پاکان به جایی که ماین بود رفته و آن منطقه را از وجود ماین پاک ساختند. موسسۀ ماین پاکی عنوانی مکتبی که فریبا در آن درس می‌خواند، تحسین نامه‌یی فرستاد و از هوشیاری و همکاری این دختر باهوش قدردانی و تشکر نمود.

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های جدید آن را بیرون‌نویس کنید.
- متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.
- یک سطر متن درس را روی تخته املا بنویسید و نشانه‌گذاری را در آن رعایت کنید.
- کلمه‌های (تحسین‌نامه، دشت و محل) را در جمله به کار برده، در کتابچهٔ خود بنویسید.

بشنو و بگو

- معلم فریبا به او چه گفته بود؟
- فریبا در راه چه دید و چه کرد؟

به دوستانت بگو

- ماین‌ها انواع گوناگونی دارند که گاهی در کنار سرک‌ها، جوی‌ها، ویرانه‌ها، دشت و صحرا موجود می‌باشند. در وقت روبه رو شدن به ماین، به آن‌ها نزدیک نشویم؛ جای آن را نشانی کنیم؛ بعد به بزرگان محل یا مسؤولان خبر دهیم.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	کنار	طرف، گوشه	۲	گواهی	شاهدی

کارخانه‌گی

متن درس را در کتابچهٔ خود بنویسید و نشانه‌گذاری را در آن رعایت کنید.

پیرمرد کلاه فروش

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و در برابر سختی‌ها و مشکلات راه حل مناسب پیدا کرده بتوانند.

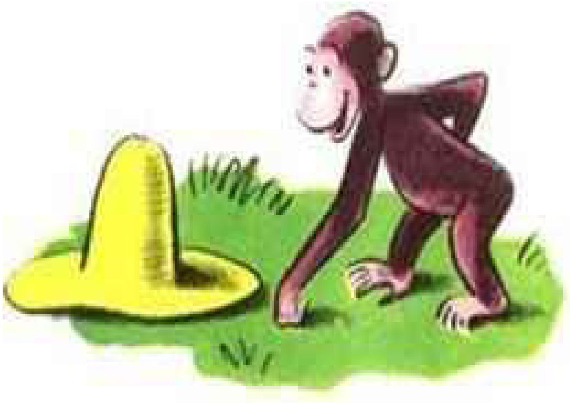

پرسش‌ها

- به نظر شما هنگام مواجه شدن با یک مشکل چه باید کرد؟

روزی مرد کلاه فروش از جنگلی می‌گذشت؛ چون خسته بود تصمیم گرفت زیر سـایهٔ درختی کمی استراحت کند. کلاه‌ها را کناری گذاشت و خوابید. وقتی بیدار شد دید کلاه‌ها را چند میمون با خود برده است. فکر کرد که چگونه کلاه‌ها را پس بگیرد. در حال فکر کردن سرش را خارید و دیـد کـه میمون‌ها همین کار را تکرار کردند. او کلاه خود را از سـرش

برداشــت و دید که میمون‌ها نیز از او تقلید کردند. به فکرش رســید که کلاه خـود را روی زمین بینــدازد؛ بنابراین این کار را انجام داد میمون‌ها بــه تقلیــد از او کلاه‌ها را به زمین انداختنــد. او همه کلاه‌ها را جمع کرد و روانهٔ شــهر شد. ســال‌های بعد نواسهٔ او کلاه فروش شد. پدربزرگ این داســتان را برای نواســه‌اش تعریف کــرد و تأکید نمود کــه اگر روزی با چنین موضوعی مواجه می‌شــود، چگونه برخورد کند. نواسهٔ کلاه فروش یک روز از جنگل می‌گذشــت از خســته‌گی راه، در زیر درختی استراحت کــرد؛ ناگهان همان قضیه‌یی‌که بــرای پدربزرگش اتفاق افتاده بود برای او نیز اتفاق افتاد.

او شــروع به خاریدن سرش کرد.

میمون‌هــا هــم همــان کار را تکــرار کردنــد او کلاه اش را در روی زمیــن انداخــت؛ امــا میمون‌هــا این کار را تکرار نکردند. یکی از میمون‌ها از درخت پایین آمد و کلاه را از روی زمین برداشــت و سیلی محکمی‌در گوش او زد و گفت: فکــر می‌کنی تنهــا تو پدر بزرگ داری و بــه حرف‌هایش گوش می‌دهی! پدر بزرگ ما نیز به ما نصیحت کرده است که هر کار را بدون تفکر تقلید نکنیم.

بخوان و بنویس

- متن درس را با آواز بلند بخوانید.
- واژه‌های مشکل متن را بیرون‌نویس کنید و معنای آن را از معلم بپرسید.
- از کلمه‌های نامرتب زیر، جمله‌های مناسب ترتیب داده، در کتابچه‌های خود بنویسید.

(فکرکردن، در حال، سرش، مرد، خارید، را)

(کلاه، نیز، میمون‌ها، را، زمین، پرتاب، کردند)

- یک سطر متن درس را روی تخته املا بنویسید.

بشنو و بگو

- مفهوم درس را به همصنفان خود بگویید.
- در بارۀ زیرکی حیوان‌ها، آنچه می‌دانید بیان کنید.
- چرا میمون‌ها کلاه‌ها را بار دوم از سرشان دور نینداختند؟
- در گروه‌ها در بارۀ این‌که وقتی به مشکل مواجه می‌شوید چگونه باید راه حل پیدا نمایید، بحث کنید.

به دوستانت بگو

هنگام مواجه شدن با مشکلات باید با خود فکر کنیم و با بزرگان خانواده مشورت کنیم تا راه حل درست پیدا نماییم.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	میمون	شادی، نام حیوان
۲	قضیه	حادثه، جریان

کارخانه‌گی

متن درس را درکتابچه‌های خود رونویس کرده، زیر فعل‌های آن خط بکشید.

آمنهٔ فدوی

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و در مورد شخصیت و زنده‌گی آمنهٔ فدوی آگاهی حاصل کنند.

پرسش‌ها

- آیا تا حال نام آمنهٔ فدوی را شنیده اید؟
- نام چند شاعر زن را یاد دارید؟

آمنهٔ فدوی، بانوی شاعر، فرزند سردار نور محمد خان در سال ۱۲۷۶هـ.ش. در کابل به دنیا آمد.

مادرش از نواده‌گان امیر دوست محمد خان بود و پدرش در زمان حکومت عبدالرحمن خان به حیث والی قندهار کار می‌کرد. آمنه از خردسالی به فراگیری دانش‌های ادبی و دینی پرداخت. وی که از ذوق شاعرانه برخوردار بود، از جوانی به سرودن شعر روی آورد و در سروده‌هایش فدوی تخلص می‌کرد.

از سروده‌های آمنهٔ فدوی ابیاتی پراکنده در تذکره‌ها به جا مانده است.

سروده‌های وی از ارزش و اهمیت ادبی خاصی برخوردار است از جملهٔ شاعران محبوب کشور ما محسوب می‌گردد.

آمنهٔ فدوی در سال ۱۳۰۳هـ.ش. در بیت‌المقدس وفات نمود و در همان‌جا به خاک سپرده شد.

نمونهٔ سخن:

تا نظر در چمن وضع جهان وا کردم

ستمی بود که بردیدهٔ بینا کردم

نه چمن رنگ وفا داشت، نه گل بوی بقا

حیرت‌آلوده به هر سو که تماشا کردم

گر به محشر ز من از حاصل دنیا پرسند

گویم افسوس همه خواهش بیجا کردم

ذره‌یی نیست به کف زین سفر دور و دراز

عفو خواهم ز خدا آنچه خطاها کردم

فدوی بار خجالت بکشی روز جزا

زان که در عالم فانی چه مهیا کردم

بخوان و بنویس

- متن درس را با آواز بلند بخوانید.
- کلمه‌های (شاعر، بانو، فراگیری و سرودن) را در جمله‌های مناسب به کار برده در کتابچه‌های خود بنویسید.
- به تصویر زیر نگاه کنید و در مورد آن دو سطر بنویسید.

بشنو و بگو

- آمنهٔ فدوی کی بود؟
- آمنهٔ فدوی در کجا زاده شد و در کجا وفات یافت؟
- برداشت تان را از نمونهٔ سخن آمنهٔ فدوی بیان کنید.
- در گروه‌ها راجع به مفهوم نمونهٔ سخن آمنهٔ فدوی بحث کنید.

به دوستانت بگو

آمنهٔ فدوی از جملهٔ شاعران معاصر افغانستان است. او در جوانی به شاعری پرداخت و اشعاری

از او در تذکره‌ها وجود دارد که از ارزش ادبی خاصی بر خوردار است.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	حیرت	سرگردانی، سرگشته‌گی
۲	فانی	ناپایدار
۳	مهیا	آماده شدن
۴	بقا	پایدار، جاویدان
۵	محشر	روز قیامت
۶	عفو	بخشش

کارخانه‌گی

لغت‌های جدول بالا را در جمله‌های مناسب به کار ببرید.

قید

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند، در بارۀ قید و انواع آن معلومات به دست آورده، قیدها را تشخیص کرده بتوانند.

نسرین آهسته، آهسته قدم برمی داشت.

پرسش‌ها

- در چوکات بالا کدام کلمه انجام کار را نشان می‌دهد؟
- به نظر شما در جملۀ بالا کدام کلمه چگونه‌گی حالت قدم برداشتن نسرین را نشان می‌دهد؟

قید کلمه‌یی اســت که با فعل یکجا شــده و معنای آن را محدود و مقید می‌سازد.

به عبارت دیگر قید حالت و چگونه‌گی فعل را بیان می‌کند.

قیــد به صورت عموم به پرســش‌هایی؛ مانند: کی،کجا، چطور، چگونه، چه اندازه و غیره پاســخ می‌دهد؛ به گونۀ مثال: در جمله‌های داده شــده کلمه‌های امروز، تیز، شبانه، دیروز، شدت و زود، قیداند که حالت فعل‌ها

را مقید و محدود ساخته، کیفیت و چگونه‌گی آن‌ها را نشان می‌دهد.

۱- امروز باران تیز می‌بارد.

۲- حمید شبانه درس می‌خواند.

۳- دیروز باد به شدت وزید و زود آرام شد.

انواع قید از نظر معنا و مفهوم

قید زمان	قید مکان	قید مقدار
قید حالت	قید تأکید	قید پرسش استفهام
قید شک	قید نفی	قید تمنا
	قید نتیجه	

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های مشکل آن را بیرون‌نویس کنید.
- متن درس را به نوبت، با آواز بلند بخوانید.
- جمله‌ها را بخوانید و جاهای خالی آن را با یکی از قیدهای داخل چوکات تکمیل کنید.

– شکوفه‌ها زیبایی زیاد دارند؛ اما افسوس .... نمی‌مانند.

– فاخته، تا آن جایی‌که توانست، در آسمان .... رفت.

– نقاش منظره را .... زیبا و قشنگ نقاشی کرد.

بسیار
بالا
دیر

- در گروه‌ها پیرامون تصویر زیر چند سطر بنویسید.

بشنو و بگو

- قیدها در جمله چه نقش دارند؟
- در جملۀ (خورشید صبحانه از پشت کوه به آرامی‌بالا می‌آید.) کدام کلمه‌ها قید است؟
- قید در جمله به کدام پرسش‌ها پاسخ می‌دهد؟
- در جملۀ (من از خواندن کتاب خوش شدم.) قید به کدام پرسش پاسخ گفته است؟
- قید را تعریف کرده، انواع آن را نام بگیرید.

به دوستانت بگو

- قید کلمه‌یی است که درجمله با فعل یکجا شده معنای آن را مشخص می‌سازد.
- قیدها انواع زیاد دارد؛ مانند: زمان، مکان، مقدار، حالت، تأکید، پرسش، شک، نفی، نتیجه، تمنا.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	کیفیت	حالت و چگونه‌گی
۲	مکان	جای
۳	فاخته	قمری
۴	تأکید	محکم کردن
۵	تمنا	خواهش
۶	زمان	وقت
۷	مقدار	اندازه

کارخانه‌گی

- تعریف قید و انواع آن را حفظ کنید.
- جمله‌های زیر را در کتابچه‌های خود رونویس کرده؛ قید را در آن‌ها مشخص سازید.

۱- نیلاب روز جمعه با اعضای خانواده‌اش به تفریح رفته بود.

۲- امسال باران زیاد بارید و حاصلات فراوان بود.

حقوق زن

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و پیرامون تساوی حقوق زن و مرد معلومات به دست آورده و قیدها را تشخیص کرده بتوانند.

پرسش‌ها

- به نظر شما زنان در زنده‌گی خانواده‌گی و اجتماعی چه نقشی دارند؟
- آیا گفته می‌توانید برتری انسان‌ها نزد خداوندﷻ در چه است؟
- آیا می‌دانید کدام یک از بنده‌گان خداوندﷻ نزد او بهترین است؟

زن و مرد در زنده‌گی خانواده‌گی و اجتماعی حق مساوی دارند و بدون هیچ نوع تبعیض می‌توانند از حق خود استفاده نمایند.

زن می‌تواند مانند مرد، در فعالیت‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور سهم بگیرد.

زنان در تاریخ اسلام و تاریخ کشور ما نقش مهمی داشته اند. به گونهٔ مثال نخستین کسی که به حضرت محمد ﷺ ایمان آورد و در تحکیم دین اسلام پیامبر ﷺ را یاری رسانید، بی بی خدیجهٔ کبرا بود. در تاریخ افغانستان نیز زنان قهرمانی وجود داشته که هر کدام می‌تواند الگویی برای آینده گان باشد؛ مانند: رابعهٔ بلخی، سلطان راضیهٔ غوری، ناهید شهید، مخفی بدخشی، آمنهٔ فدوی و دیگران.

زن از دیدگاه اسلام، مانند مرد قابل احترام بوده، از کرامت انسانی و جایگاه بلندی برخوردار می‌باشد؛ برتری انسان‌ها نزد خداوند متعال در تقوا است، نه در جنسیت، قوم و زبان. خداوند ﷻ زن را علاوه بر وظیفهٔ تربیت و پرورش نسل‌ها به فراگیری علم و دانش امر فرموده است؛ پس می‌توان گفت: دید اسلام به زن و مرد به مثابهٔ یک انسان است و زن هم مثل مرد مسؤولیت دارد تا در فعالیت‌های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی سهیم باشد.

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های مشکل آن را بیرون‌نویس کنید.
- متن درس را با آواز بلند بخوانید.
- در مورد اهمیت وظایف زنان در اجتماع سه جمله بنویسید و قید را در آن به کار برید.

بشنو و بگو

- در جمله‌های زیر قیدها را مشخص ساخته روی تخته بنویسید.

۱- زن می‌تواند یک رهبر بسیار خوب باشد.

۲ - زن در اجرای کارهای داخل و خارج منزل توانایی زیاد دارد.

- زنان دارای کدام توانایی‌ها اند و چه کارهایی را انجام داده می‌توانند؟ نام بگیرید.
- زنانی را که در تاریخ اسلام و افغانستان نقش اساسی داشته اند، نام بگیرید.
- در گروه‌ها پیرامون نقش زن در خانواده و اجتماع بحث کنید.

به دوستانت بگو

- زنان، مانند مردان از توانایی‌های ویژه‌یی برخورداراند. آنان می‌توانند در تمام عرصه‌های زنده‌گی؛ چون عرصهٔ اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی نقش فعال داشته باشند.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	یکسان	یک قسم
۲	تبعیض	جدا کردن، فرق گذاشتن
۳	سهم	بخش، قسمت
۴	عرصه	میدان، بخش

کارخانه‌گی

پیرامون حقوق زن یک مقاله بنویسید و قید را در آن به کار ببرید.

نصیحت پدر

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و به مفهوم نصایح پی برده، آن را در زنده‌گی خود عملی سازند.

پرسش‌ها

- به نظر شما، چرا پدران فرزندان‌شان را نصیحت می‌کنند؟
- آیا می‌دانید نصیحت‌های پدران در زنده‌گی ما چه اهمیت دارد؟
- شما کدام نصایح را از پدر تان شنیده‌اید؟

فرزندم! خود را به راست‌گویی عادت ده؛ از سوگند خوردن بپرهیز و از دروغ‌گویی و دشنام دادن دوری کن! تا نزد مردم همیشه عزیز باشی.

فرزندم! سخن بیجا و ناسنجیده مگو! که سخن نگفتن بهتر از

بیهــوده گفتن اســت. مــادر، پدر، دانشــمندان و بــزرگان را احترام کن، و بــه نصیحت‌هــای آنــان گــوش ده و عمــل کن! از اشــخاص نــادان و بی‌ادب گریزان باش تا در نظر مردم خوار و حقیر نشوی.

راه کامیابی

چــه پــیــش آیــد ترا زین خویشکامـــی؟
بــه جـــز اندوه و کین و زشـــت نامـــی

چـــنــان بــایــد، که تـــــو آهسته باشی
همـــــه کار نـــکو دانـسته بـــاشی

تـــو از ما مـهـتـری، بـایــد به گـفــتار
نـــگویـی جـز به آیـــین ســـزاوار

خـــــردمـندان سـخـــن بر داد گویند
هـمـیشه نـام نـیک از داد جـــــویند

خـــرد از هـــرکـسی تـــو بـیـش داری
چـــرا دل را زگـــفـتن ریـــش داری

سخن آن گو، چه با دشمن، چه با دوست
که هـــر کو بشنود، گوید که نیکوســـت

فخرالدین گرگانی

بخوان و بنویس

- متن درس را با آواز بلند به نوبت بخوانید.
- واژه‌های مشکل متن را بیرون‌نویس کنید.
- واژه‌های (راست‌گویی، پرهیز و حقیر) را در جمله‌های مناسب به کار برده، قید را در آن‌ها استفاده کنید.

بشنو و بگو

- عواقب دروغ‌گویی چیست؟
- سخن نا سنجیده گفتن باعث چه می‌شود؟
- چرا با اشخاص نادان و بی‌ادب نباید نشست و برخاست داشته باشیم؟
- در مورد اهمیت نصیحت پدر و مقام والای وی در گروه‌ها صحبت کنید.

به دوستانت بگو

- از دروغ‌گویی بپرهیز!
- سخن بیجا و ناسنجیده مگو، بزرگان را احترام کن و از اشخاص نادان و بی‌ادب گریزان باش!

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	سوگند	قسم
۲	پرهیز	دوری کردن
۳	بیهوده	بی‌فایده
۴	حقیر	کوچک، خوار و زبون

کارخانه‌گی

- پیام درس را در چند سطر بنویسید و قـید را در آن نشانی کنید.
- معنای لغت‌های جدید متن را حفظ نموده، آن‌ها را در جمله به کار برید.

مادر

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و به احترام و رعایت حقوق مادر باورمند شوند.

پرسش‌ها

- در رسم کی را می‌بینید؟
- آیا می‌دانید مادر بالای ما چه حقوقی دارد؟

مادر موجود مهربان، دوست داشتنی و قابل احترام است. مادر برای پرورش و تربیت ما، هرگونه زحمت و تکلیف را قبول کرده، شب‌ها بی‌خوابی کشیده است، تا ما بزرگ شده‌ایم. حق مادر بالای ما بسیار زیاد است،

ما نمی‌توانیم آن را به گونهٔ کامل ادا کنیم. شاعری در وصف مادر چنین سروده است:

گویند مرا چو زاد مادر — پستان به دهن گرفتن آموخت

شب‌ها برِ گاهوارهٔ من — بیدار نشست و خفتن آموخت

یک حرف و دو حرف بر زبانم — الفاظ نهاد و گفتن آموخت

دستم بگرفت و پا به پا برد — تا شیوهٔ راه رفتن آموخت

پس هستی من ز هستی اوست — تا هستم و هست دارمش دوست

ایرج میرزا

بخوان و بنویس

- متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.
- یک بیت شعر را روی تخته املا بنویسید.
- برای کلمه‌های (زحمت، پرورش و هستی) در کتابچه‌های خود جمله بنویسید.
- در مورد زحمت‌هایی که مادر در پرورش ما می‌کشد، چند سطر بنویسید.

بشنو و بگو

- مادر برای پرورش ما چه زحمت‌هایی را متقبل می‌شود؟
- چگونه می‌توانیم حقوق مادر را به جا آریم؟
- بیت زیر را به دوستان‌تان خوانده، معنا کنید.

پس هستی من ز هستی اوست   تا هستم و هست دارمش دوست

به دوستانت بگو

- مادر مهربان‌ترین موجود در زنده‌گی ما بوده؛ و یگانه کسی است که بیشترین زحمت را برای پرورش ما تحمل کرده است؛ پس باید او را دوست داشت و همیشه احترام کرد.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	الفاظ	جمع لفظ، سخن‌ها
۲	شیوه	طریق، روش
۳	هستی	موجودیت

کارخانه‌گی

در مورد حقوق مادر یک مقالۀ کوتاه بنویسید.

حکایت

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند و بنویسند، جای کاربرد فعل را در جمله بشناسند و ضررهای خواست بیجا را بدانند.

پرسش‌ها

- به نظر شما هوس‌های بیجا و بی مورد چه ضرر دارد؟
- آیا دیده یا شنیده اید که کسی هوس بیجا کرده باشد؟

روزی یک مورچه برای جمع‌آوری دانه از راهی می‌گذشت؛ ناگهان نزدیک کندوی عسل رسید و از بوی آن دهانش پر آب شد؛ چون کندوی عسل بالای سنگ بلندی قرار داشت، مورچه هر قدر سعی کرد نتوانست بالا برود و به آن برسد؛ ناچار از مورچهٔ بالدار کمک خواست.

مورچهٔ بالدار گفت: از این هوس دست بردار؛ زیرا عسل چسپناک است

و دست و پایت در آن گیر می‌ماند. مورچه گفت: اگر دست و پای کسی در عسل گیر می‌ماند، هیچ کس عسل نمی‌خورد. مورچۀ بالدار گفت: ممکن کسی پیدا شود ترا کمک کند؛ اما من با تو همکاری کرده نمی‌توانم. در این وقت مگسی رسید و به مورچه گفت: آیا عسل می‌خواهی؟ من حاضرم ترا کمک کنم! مورچه با خوشحالی گفت: بلی، آرزو دارم مقداری عسل بخورم. مگس مورچه را از زمین بلند کرده، نزدیک کندو رساند و خودش رفت. مورچه با اشتهای تمام از عسل چشید و گفت: واه واه، چه بویی، چه مزۀ شیرینی! بعد کمی پیش رفت تا میان کندو رسید، ناگاه متوجه شد که دست و پایش به عسل چسپیده و دیگر نمی‌تواند از جایش حرکت کند. مورچه فریاد زد و برای نجات خود کمک خواست، در این وقت مورچۀ بالدار از آنجا می‌گذشت، دلش به حال او سوخت و نجاتش داده، گفت: من به تو گفته بودم که هوس‌های بیجا باعث درد سر و سرگردانی می‌شود، بعد از این مواظب باش که چنین هوسی نکنی و از مگس کمک نخواهی؛ زیرا او همدرد تو نیست و نمی‌تواند دوست و خیرخواه تو باشد. مورچه از این که نصیحت مورچۀ بالدار را نشنیده بود، و با خود عهد کرد که دیگر هوس بیجا نکند و مشورت‌های سودمند و مثبت دوستان خود را بشنود و به آن عمل کند.

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و کلمه‌های جدید آن را بیرون‌نویس کنید.
- متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.
- یک جملهٔ متن درس را روی تخته بنویسید و زیر فعل آن خط بکشید.
- جمله‌های زیر را درکتابچه‌های تان رونویس کرده، تکمیل کنید.

۱– مورچه ناگهان نزدیک .... رسید.

۲– مورچهٔ بالدار گفت: از این .... دست بردار.

بشنو و بگو

- مورچه چرا از کار خود پشیمان شد؟
- شنیدن مشورت‌های سودمند دوستان چه اهمیت دارد؟
- در گروه‌ها راجع به مفهوم حکایت صحبت کنید.

به دوستانت بگو

- هوس‌های بیجا باعث درد سر و سرگردانی گردیده، انسان را خوار و ذلیل می‌سازد.
- انسان باید در کارهایی که انجام می‌دهد از دوستان و بزرگان مشورت بگیرد.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	هوس	آرزو
۲	سعی	کوشش
۳	فریاد	آواز بلند
۴	باعث	سبب
۵	مواظب	متوجه
۶	نادم	پشیمان

کارخانه‌گی

حکایت را دقیق بخوانید و لغت‌های جدید آن را بیرون‌نویس کرده، در جمله به کار برید.

اتحاد

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند و بنویسند و اهمیت اتحاد و اتفاق را بدانند.

پرسش‌ها

- آیا می‌دانید اتحاد و اتفاق چه فایده‌ها دارد؟
- به نظر شما نفاق و بدبینی با عث چه می‌شود؟
- با اطرافیان خود باید چگونه رویه کنیم؟

اتحاد و اتفاق در زنده‌گی خانواده‌گی و اجتماعی اهمیت زیاد دارد؛ دین اسلام نیز انسان‌ها را به اتحاد و همبسته‌گی امر نموده است. ملتی که دچار نفاق و اختلاف‌های نژادی، قومی، زبانی، مذهبی و منطقه‌یی باشد، با مشکلات و بدبختی‌های زیادی رو به رو می‌گردد. برخلاف اگر در بین مردم یک کشور اتحاد وجود داشته باشد، به پیشرفت‌های زیادی نایل

می‌گردند.

ما باید با همه اقوام ساکن در وطن؛ چون: تاجک، پشتون، هزاره، نورستانی، بلوچ، ازبک، ترکمن و غیره وحدت و دوستی خود را حفظ کنیم، نگذاریم تا دشمنان افغانستان عزیز، در بین ما تفرقه بیندازند؛ همین‌گونه همهٔ ما باید در چهارچوب خانواده، مکتب، محل کار و محیط‌زیست نیز اتحاد را در نظر گرفته، با اطرافیان خود با عطوفت و مهربانی برخورد نماییم و هیچ‌گاهی به آن‌ها ضرر نرسانیم.

ترانه

ما ازبکان، هزاره‌گان — پشتون و ترک و تاجکان

پروردهٔ این گلشنیم — گل‌دستهٔ این بوستان

افغانستان، افغانستان

سازیم ما ای دوستان! — زین پس به رغم دشمنان

بر جای آن نظم کهن — جمهوری نسل جوان

افغانستان، افغانستان

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید.
- متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید و کلمه‌های جدید آن را معنا کنید.
- یک جمله در مورد اتحاد و اتفاق بنویسید و با آواز بلند بخوانید.
- یک یک بیت «ترانه» را به نوبت روی تخته املا بنویسید.

بشنو و بگو

- اتحاد و اتفاق در زنده‌گی خانواده‌گی و اجتماعی چه اهمیت دارد؟
- اتحاد و همبسته‌گی چه خوبی‌ها دارد؟
- در گروه خود راجع به اهمیت اتحاد و همبسته‌گی صحبت کنید.

به دوستانت بگو

- ملتی که دچار نفاق و اختلاف‌های نژادی، زبانی، مذهبی و منطقه‌یی باشد با مشکلات و بدبختی‌های زیادی رو به رو می‌گردد و دشمنان و بیگانه‌گان از این ضعف آن‌ها سوء استفادۀ زیاد می‌کنند.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	اتحاد	وحدت و یک‌پارچه‌گی
۲	هرگز	هیچ وقت
۳	ذلت	خواری
۴	تفرقه	بی‌اتفاقی و جدایی
۵	وحدت	همبسته‌گی، یکی بودن
۶	عطوفت	مهربانی

کارخانه‌گی

درمورد اتحاد و اتفاق یک مقاله بنویسید و زیر قیدهای آن خط بکشید.

ایثار و فداکاری

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند، فعل ماضی یا گذشته را در آن مشخص نموده؛ در مورد ایثار و فداکاری معلومات به دست آرند.

پرسش‌ها

- در رسم چه می‌بینید؟
- به نظر شما خودگذری چگونه صفتی است؟

احمد در صنف دهم مکتب درس می‌خواند، پدرش مرد مسن بود و عاید ناچیزی داشت که با آن نمی‌توانست غذا وضروریات زنده‌گی خانوادهٔ خود را تهیه کند. او ناچار بود که از طرف شب نیز کار کند. وی با یکی از مؤسسات چاپ مجله قرار داد کرده بود که در بدل پول، نام و آدرس اشتراک کننده‌گان را روی پاکت‌ها بنویسد. روزی از این کار

شکایت کرده، گفت: می‌ترسم که کار شبانه مرا از پای نیندازد، احمد از شـنیدن حرف‌های پدرش بسیار متأثر شد و در فکر فرو رفت که چگونه می‌توانـد با پـدرش کمک کند. بالآخـره مفکوره‌یی به خاطرش رسـید. نیمهٔ شـب هنگامی‌که پدرش به بستر خواب رفت، او پاکت‌های سفید را گرفته، سـرگرم نوشتن آدرس‌ها شد و تقریباً پنجاه پاکت را نام نویس کرد. از آن شب به بعد احمد هر شب ساعت دوازده به نوشتن آدرس‌ها می‌پرداخت و صبح‌ها خسته از خواب بر می‌خاست تا این‌که اندک اندک کار به جایی رسید که دیگر نمی‌توانست با دقت درس بخواند. از این رو پدرش چند بار او را نصیحت کرد؛ احمد تصمیم گرفت که بعد از این اول شـب درس بخواند؛ سـپس برای مدت دو ساعت پاکت‌ها را نام نویس کند.

پدر احمد بی‌خبر از همکاری پسرش یک روز به خانه آمد با خوشحالی گفت: در این ماه مزد کار شبانه‌ام چند برابر شده است!

احمـد همچنان به همکاری خـود با پدر ادامه می‌داد. در یکی از شـب‌ها که او مصروف کار بود دستش به کتابی‌که بالای میز بود خورد و کتاب روی زمین افتـاد. صدایی برخاسـت که از اثر آن پدرش بیدار شـد و دید، چراغ اتاق روشن است و احمد مصروف نوشتن نام روی پاکت‌ها است.

احمد از بیدار شدن پدر شتابزده شده بود، پی در پی می‌گفت: پدر مرا ببخش! پدر در حالی که اشک از چشمانش می‌ریخت سر و صورت پسرش را بوسه زد و گفت: پسرم تو مرا ببخش که به خاطر کمک با من و

خانواده‌ات این همه سختی را تحمل می‌کنی و من بی‌خبر از اصل موضوع ترا مقصر می‌دانستم.

احمد که گویی بار سنگینی را از دوشش بر داشته بودند، آن شب با خاطر آسوده به خواب رفت.

بخوان و بنویس

- متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.
- برای فعل‌های (می‌کرد، گفته بود و رفته بود) یک یک جمله بنویسید.

بشنو و بگو

- چرا پدر احمد از طرف شب کار می‌کرد؟
- احمد برای این‌که خانواده اش را کمک کند و هم درس بخواند چه تصمیم گرفت؟
- احمد از کاری که انجام داده بود، چه احساس داشت؟

به دوستانت بگو

برای هر انسان ضرور است تا مشکلات اطرافیان و خانوادۀ خود را درک کرده، برای آن یک راه حل پیدا کند و با گذشت و فداکاری با آن‌ها همکاری نماید.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	عاید	درآمد
۲	خسته	مانده
۳	متأثر	غمگین
۴	ناچیز	کم
۵	ناچار	مجبور

کارخانه‌گی

دو جمله درکتابچه‌های‌تان بنویسید که در آن‌ها فعل ماضی یا گذشته به کار رفته باشد.

روباه و زاغ

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و به مفهوم شعر پی ببرند.

پرسش‌ها

- در رسم چه می‌بینید؟
- به نظر شما حیله‌گری و فریب کاری باعث چه می‌شود؟
- آیا می‌دانید فرق بین انسان فریب‌کار و صادق چیست؟

زاغکی قالب پنیر بدید — به دهن بر گرفت و زود پرید
بر درختی نشست در راهی — که از آن می‌گذشت رو باهی
روبهٔ پرفریب و حیلت ساز — رفت پای درخت و کرد آواز
گفت واه واه، چه قدر زیبایی! — چه سری، چه دمی، عجب پایی!
پر و بالت سیاه رنگ و قشنگ — نیست بالاتر از سیاهی رنگ!
گر خوش آواز بودی و خوشخوان — نبودی بهتر از تو در مرغان
زاغ چون خواست قار قار کند — تا که آوازش آشکار کند
طعمه افتاد چون دهان بگشود — روبهک جست و طعمه را بربود

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های جدید آن را بیرون‌نویس کنید.
- متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.

- تکمیل کنید.

زاغکی قالب................ بدید .... بر گرفت و زود پرید

بشنو و بگو

- برداشت خود را از متن درس بیان کنید.
- در گروه‌ها پیرامون خوش‌باوری زاغ و حیله‌گری روباه باهم بحث کنید.

به دوستانت بگو

- پیام درس به ما می‌رساند که باید همیشه قبل از انجام کاری در مورد آیندۀ آن فکر کنیم؛ همچنان در بارۀ حرف‌هایی‌که به ماگفته می‌شود دقت لازم نماییم و نفع و زیان آن را در نظر گرفته، به آن عمل کنیم.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	حیلت	مکر، فریب
۲	آشکار	نمایان
۳	قار قار	آواز زاغ
۴	طعمه	خوراک
۵	بگشود	بازکرد
۶	بربود	برداشت و برد

کارخانه‌گی

معنای لغت‌های جدید را حفظ نمایید و شعر را به نثر تبدیل کرده، در کتابچه‌های خود بنویسید.

اسراف

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند، پیشینه‌ها را در آن تشخیص داده و زیان‌ها و راه‌های جلوگیری از اسراف را بدانند.

پرسش‌ها

- در رسم چه می‌بینید؟
- آیا می‌دانید اسراف و اضافه خرجی، چه ضرر دارد؟
- چطور می‌توانیم از اسراف و اضافه خرجی جلوگیری کنیم؟

اسراف و اضافه‌خرجی، در هیچ کاری پسندیده نیست؛ در مصرف هر چیز، باید از اعتدال و صرفه‌جویی کار بگیریم؛ حتی آب را باید ضایع نکنیم و پس از گرفتن آب شیردهن نل را بسته نماییم. بدون ضرورت چراغ را روشن نگذاریم. چوب، زغال، گاز و دیگر مواد سوخت را به اندازۀ ضرورت مصرف کنیم. پول را در راه مناسب خرج نماییم.

اگر در مصرف روزانه صرفه‌جویی و احتیاط نکنیم، به اقتصاد خود، خانواده و کشور خود صدمه می‌زنیم. دین اسلام اسراف را منع کرده است. برای اینکه از این عادت ناپسند رهایی یابیم ضرور است از عقل و خرد کار بگیریم.

بخوان و بنویس

- متن درس را در گروه‌های دو نفری به کمک هم بخوانید.
- متن درس را با آواز بلند بخوانید و کلمه‌های جدید آن را معنا کنید.
- پیشینه‌ها را از متن درس دریافت نموده و روی تخته رونویس کنید.
- جمله‌های زیر را با استفاده از پیشینه‌های مناسب تکمیل کنید:

۱- اسراف و اضافه خرجی .... هیچ کاری پسندیده نیست؛ .... مصرف هر چیز باید .... اعتدال کار بگیریم.

بشنو و بگو

- اسراف و زیاده روی چه زیان دارد؟
- اگر در مصرف اشیا دقت نکنیم باعث چه می‌شود؟
- حرص و طمع چه بار می‌آورد؟
- در متن درس کدام پیشینه‌ها وجود دارد؟ نام بگیرید.

به دوستانت بگو

- اگر در مصرف روزانه از احتیاط و صرفه‌جویی کار نگیریم، به اقتصاد خود، خانواده و کشور خود صدمه می‌زنیم؛ همچنان اگر در مصرف توجه نکنیم، ناگزیر می‌گردیم از حق خود زیاد تر بخواهیم و این موضوع سبب حرص و طمع شده، حق دیگران را ضایع می‌کنیم.
- پیشینه‌ها در زبان فارسی دری به کلمه‌های نا مستقلی گفته می‌شود که اجزای جمله را به هم پیوست می‌سازد. پیشینه ها عبارتند: از: به، بر، با، برای، در، از، بهر، تا و غیره.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	اسراف	زیاده‌خرجی
۲	جلوگیری	خودداری
۳	اعتدال	میانه‌روی
۴	صرفه‌جویی	پس‌انداز
۵	بی‌مورد	بی‌جا

کارخانه گی

جمله‌هایی بنویسید که در آن‌ها پیشینه‌های (از، در، به) به کار رفته باشد.

ضررهای دروغ‌گویی و سخن‌چینی

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و در بارۀ ضررهای دروغ‌گویی و سخن‌چینی معلومات به دست آورند.

پرسش‌ها

- کی می‌تواند بدی‌های دروغ‌گویی و سخن‌چینی را به دیگران واضح سازد؟
- چرا آدم راست‌گو را همه دوست دارند؟
- آیا می‌دانید سخن‌چینی چه عواقبی دارد؟

راست‌کاری و راست‌گویی کار خوب است؛ اما دروغ گفتن تاریکی ایمان می‌باشد. دروغ‌گویی انسان را کوچک ساخته و تأثیر بدی بالای شخصیت او می‌گذارد و انسان را در اجتماع بد جلوه می‌دهد؛ همچنان سخن‌چینی مانند دروغ انسان را خوار و شرمسار می‌سازد. انسان باید از این عمل زشت، خود داری کند. و اگر بین دونفر اختلاف وجود داشته باشد، نباید سخن یکی را به دیگری بگوید که نفرت آن‌ها زیاد گردد.

شاعری در این مورد گفته است:

کسی را که ناراستی گشت کـار — کجا روز محشر شـــود رستـــگار

کـسی را که گـردد زبان دروغ — چراغ دلـش را نباشــــــد فروغ

دروغ آدمی را کند شــرمسـار — دروغ آدمــــی را کنـــد بی‌وقار

ز کذاب گیـرد خـردمـــند عـار — کـه او را نیـارد کسی در شـــمار

دروغ ای بـرادر مگو زینــــهار! — که کاذب بود خوار و بی‌اعتـــبار

ز ناراستی نـیست کـــار بـتـر — کزو گُم شــود نام نیک، ای پسر

سعدی شیرازی

بخوان و بنویس

- متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.
- کلمه‌های (دروغ‌گویی و سخن‌چینی) را در جمله‌ها به کار برده، روی تخته بنویسید.
- مفهوم بیت زیر را در کتابچه‌های خود بنویسید.

میان دو کس جنگ چون آتش است — سخن‌چین بدبخت هیزم‌کش است

بشنو و بگو

- به معنای شعر گوش فرا دهید.
- یک یک بیت شعر را به نوبت معنا کنید.
- راست‌کاری چه فایده و سخن‌چینی چه ضرر دارد؟
- دروغ‌گویی و سخن‌چینی بالای شخصیت انسان چه تأثیر دارد؟
- در گروه‌ها پیرامون مفهوم شعر بحث کرده، خلاصهٔ آن را بیان کنید.

به دوستانت بگو

- دروغ‌گویی و سخن‌چینی یک عادت زشت و ناپسند است. خداوندﷻ از انسان‌های دروغ گو وسخن‌چین ناراض می‌باشد.
- کسانی که عادت به دروغ گفتن و سخن‌چینی دارند، نزد مردم بی‌اعتبار و خوار می‌باشند.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	شخصیت	مرتبه، درجه، بزرگواری
۲	شرمسار	شرمنده
۳	زینهار	امان، پناه جستن
۴	کاذب	دروغ‌گو
۵	فروغ	روشنایی
۶	وقار	عزت
۷	خردمند	عاقل و دانا
۸	رستگار	رهایی‌یافته

کارخانه‌گی

شعر را حفظ نموده، در کتابچه‌های خود بنویسید.

اخلاص در عمل

هدف: شاگردان شعر را درست بخوانند و بنویسند و مفهوم آن را بدانند.

پرسش‌ها

- به نظر شما دروغ‌گویی چه ضرر دارد؟
- کینه‌ورزی و حسد باعث چه می‌شود؟

هر که باشد اهل ایمان ای عـزیـز! — پاک دارد چهار چیز، از چهار چیـز

پاک‌دار از کذب و از غیبت زبـــان — تـا کـه ایمـــانـت نیفتد در زیـــان

پـاک گـر داری عمـل را بی ریـــا — شمـــع ایمـان تـــرا باشـــد ضیـا

چون شکم را پـاک داری از حـرام — مـــرد ایماندار باشـــی و الـــسلام

هر که دارد این صفت باشد شریف — ور ندارد، دارد ایمـــانِ ضـعیـف

هر که باطن از حرامش پاک نیست — روح او را ره ســوی افـــلاک نیست

چون نباشـــد پاک اعمـال از ریـا — است بی حـاصل چـو نقش بـوریا

هر که را اندر عمل اخلاص نیسـت — درجهان از بنده‌گان خاص نیست

هر که کـــارش از بـرای حق بـود — کـار او پیوستـــه بـا رونـــق بـود

شیخ فریدالدین عطار

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های مشکل آن را بیرون‌نویس کنید.
- درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.
- هر کدام یک بیت شعر را به نوبت معنا کنید.
- برداشت خود را از شعر بنویسید.
- واژه‌های (حسد، ریا و ضیا) را در جمله‌های مناسب به کار برده، روی تخته بنویسید.

بشنو و بگو

- بیت زیر چه معنا دارد؟

پاک دار ازکذب و از غیبت زبان — تا که ایمانت نیفتد در زیان

- از متن درس کدام نکته‌ها را آموختید؟ نام بگیرید.
- در گروه‌ها پیرامون ضررهای کارهای ناشایسته و دوری از آن‌ها صحبت کنید.

به دوستانت بگو

- مومن کامل از دروغ‌گویی و غیبت پرهیز نموده، کارهای خود را با صدق و اخلاص و بدون ریا انجام می‌دهد؛ همین طور از حرام‌خوری دوری می‌کند تا خشنودی خداوندﷻ را حاصل نماید.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	ریا	خود نمایی	۴	اخلاص	نیت پاک
۲	حسد	بدخواهی و بخل	۵	رونق	زیبایی، تابش
۳	ضیا	روشنی	۶	عارف	خداپرست

کارخانه‌گی

بیت‌های شعر را حفظ کرده، در بارهٔ حسد و غیبت چند سطر بنویسید.

وطن

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و احساس وطن‌دوستی در وجودشان تقویت گردد.

پرسش‌ها

- آیا می‌دانید وطن ما در کدام قاره موقعیت دارد؟
- آیا ولایت‌های افغانستان را نام گرفته می‌توانید؟

وطـن ای نیکو نامـت افـغـانستان! — هوایت خوش و منظرت دلستان

روان بخـش دلهاسـت بوم و بـرت — سـر الفـت مـا و خـاک درت

ز بس دارد، از گردش دهـــر یـاد — لقب یـافت بـلخ تو، ام‌البـلاد

بـه عــالم بلنداست، نـــام هرات — می علم و عرفان به جام هـرات

بـدخـشـانـت از لـعل شد سرخـرو　　بود معدن لاجـــــورد، انـــــدرو

چه خوش فیض جاریــست با هیرمند　　که تازه اســت از و مـــــزرع کشتمند

ثمـــر خیز از بس بود، کندهـــــار　　خجل ســاوه را مــــی‌کنـد از انار

گرشک و فـراه تو معمـــور بـــــاد　　ز خاکـــــت پراگنده گی دور باد

سخن ساز کردم چـو از غـزنـه‌ات　　ســپـــــهر بــرین می‌شود فتنه‌ات

زمـیـن و فـضـای کابـــل پر گلت　　جهان مست و شیداست چو بلبلت

فلک در کمین گزندت مباد

تزلزل به کاخ بلندت مباد!

قاری عبدالله

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های مشکل آن را بیرون‌نویس کنید.
- جاهای خالی جمله‌های زیر را با صفت‌هایی که با جمله مطابقت داشته باشد از داخل چوکات انتخاب کرده تکمیل سازید.

سرخرو
گوارا
با ارزش‌تر
شیرین‌تر
خوشبو
زیبا
بلندترین
بلند

- وطن عزیز ما افغانستان هوای .... دارد.
- لعل بدخشان نسبت به لعل جهان دیگر .... است.
- انار افغانستان نسبت به انار دیگر کشورها .... است.
- به عالم .... است نام هرات.
- بدخشانت از لعل شد..........................

بشنو و بگو

- هر کدام یک بیت شعر را به نوبت معنا کنید.
- در شعری‌که خواندید از کدام ولایت‌های افغانستان نام برده شده است؟
- برای کلمه‌های (نیکو، دلستان، معمور و دهر) یک یک جمله بگویید.
- درگروه‌ها پیرامون مفهوم شعر بحث کنید.
- قاری عبدالله از شاعران معاصر افغانستان است. او در شهر کابل دیده به جهان گشوده است کتاب‌های زیادی را برای معارف افغانستان تألیف نمود. آثار ادبی و فرهنگی از او بر جا مانده است که هر کدام از ارزش علمی و ادبی برخوردار اند.

به دوستانت بگو

- کشور ما افغانستان یک مملکت کوهستانی است که دارای آب و هوای گوارا و مناظر دیدنی می‌باشد. هرات، بلخ کندهار، بدخشان، فراه، غزنی و کابل از ولایت‌های باستانی و مشهور آن می‌باشند.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	منظر	جای نظر انداختن
۲	دهر	زمانه، روزگار
۳	لعل	سنگ قیمتی سرخ رنگ
۴	لاجورد	سنگ معدنی به رنگ آبی
۵	الفت	دوستی، همدلی
۶	برین	بلند
۷	دلستان	دلکش، دلربا
۸	ام‌البلاد	مادر شهرها
۹	معمور	آبادشده
۱۰	سپهر	آسمان
۱۱	روان‌بخش	روح‌بخش

کارخانه‌گی

معنای لغت‌ها را حفظ کنید و آن‌ها را در جمله به کار برید.

کابل

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و جمع بندی کلمه‌ها را بیاموزند.

پرسش‌ها

- آیا می‌دانید تصویر بالا مربوط کدام ولایت افغانستان است ؟
- به نظر شما کدام جاهای تاریخی در شهر کابل وجود دارد؟
- آیا در مورد پیشینۀ تاریخی شهر کابل چیزی شنیده اید؟

کابل پایتخت افغانستان است. آب و هوای کابل معتدل می‌باشد. دریای کابل از بین این شهر می‌گذرد و آن را به دو حصۀ شمالی و جنوبی جدا می‌سازد. شهر کابل دارای پیشینۀ تاریخی زیاد است. جاهای

تاریخی؛ مانند: بالاحصار، دیوار تاریخی کابل شاهان، منار آزادی، سپاهی گمنام، قصر دارالامان و غیره در این شهر می‌باشد. در این شهر مکتب‌ها، شفاخانه‌ها و فابریکه‌های زیادی وجود دارد؛ همچنان شهر کابل عدهٔ زیادی از شاعران، نویسنده‌گان، دانشمندان و شخصیت‌های فرهنگی را در دامان خود پرورده است که آثار و کارکردهای آن‌ها در غنامندی زبان و ادبیات و فرهنگ کشور ما نقش مهم داشته است.

پیداوار زراعتی کابل عبارتند از: جو، جواری، گندم، پیاز، کچالو، سیب، ناک، زردآلو، بهی، آلو، شفتالو، انار، انواع انگور و غیره.

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های مشکل آن را بیرون‌نویس کنید.
- متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.
- از جمله‌های زیر اسم‌ها را بیرون‌نویس کنید:
  - کابل پایتخت افغانستان است.
  - شهر کابل شاعران، نویسنده‌گان و دانشمندان زیادی را در دامان خود پرورش داده است.
  - پیداوار زراعتی کابل شامل: جو، جواری، گندم، سیب، ناک، انار می‌باشد.

با اضافه نمودن پسوندهای (ان، گان، یان و ها) در اخیر اسم‌های زیر، آن‌ها را به شکل جمع تبدیل کنید؛ مانند:

- معلم – معلمان
- پرنده ....
- آشنا ....
- دانا ....
- سیب ....
- انار ....
- شهر................
- نویسنده ....
- شاعر................
- دانشمند ....
- گندم......................
- جواری..............

بشنو و بگو

- پایتخت کشور عزیز ما چه نام دارد؟
- جاهای تاریخی شهر کابل کدام‌ها اند؟
- در چند گروه پیرامون شخصیت‌های ادبی و فرهنگی، جاهای تاریخی و پیداوار زراعتی شهر کابل صحبت کنید.

به دوستانت بگو

- کابل پایتخت افغانستان است. این شهر از جملهٔ شهرهای تاریخی افغانستان می‌باشد.
- جمع اسم: در زبان دری اسم وقتی جمع می‌گردد که بر بیشتر از یک چیز دلالت کند و پسوندهای آن عبارت‌اند از: (ان، ها، یان و گان)؛ مانند:

معلم– معلمان

کتاب – کتاب‌ها

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	معتدل	برابر
۲	غنا	توانگری، بی‌نیازی

کارخانه‌گی

در مورد شهر کابل یک مقاله در کتابچه‌های خود بنویسید.

کلمه‌های مترادف و متضاد

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند، کلمه‌های مترادف و متضاد را تشخیص کرده بتوانند.

پرسش‌ها

- کی می‌تواند مترادف کلمهٔ (بزرگ) را بگوید؟
- کی می‌تواند متضاد کلمهٔ (روز) را بگوید؟

هم معنا (مترادف)

کلمه‌هایی را گویند که در نوشتن مختلف؛ ولی در معنا، یکسان باشند؛ مانند: خوب و نیک، راستی و صداقت، علم و دانش، ترقی و پیشرفت، تعلیم و آموزش و...

- **راستی و صداقت یک صفت خوب و نیک است.**
- **علم و دانش سبب ترقی و پیشرفت جامعه می‌گردد.**

متضاد

کلمه‌هایی را گویند که در شکل و در معنا مختلف و ضد هم باشند؛ مانند: شب و روز، تلاش و غفلت، کامیابی و ناکامی، دشمن و دوست، دانا و نادان و ...

- **در اول بهار، شب و روز یک برابر می‌شود.**
- **سعی و تلاش باعث کامیابی و غفلت باعث ناکامی می‌گردد.**

دشمن دانا که غم جان بود　　　بهتر از آن دوست که نادان بود

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و چند کلمۀ مترادف و متضاد در کتابچه‌های تان بنویسید.
- متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.
- هم معنای کلمه‌های (جامه، زر و خاموش) را روی تخته بنویسید.
- ضد معنای کلمه‌های(شب، پُخته و دانا) را روی تخته بنویسید.

بشنو و بگو

- کلمه‌های هم‌معنا (مترادف) را تعریف نموده، با مثال واضح سازید.
- کلمه‌های متضاد را تعریف نموده، با مثال واضح سازید.
- در گروه‌های دو نفری هم‌معنای (مترادف) کلمه‌ها را دریابید؛ طوری که یک نفر یک کلمه را بگوید؛ مانند: زیبا و نفر دیگر هم‌معنای آن را پیدا کند؛ مانند: قشنگ.

به دوستانت بگو

- هم‌معنا به کلمه‌هایی گفته می‌شود که در شکل مختلف؛ ولی در معنا یکسان باشند و متضاد، به کلمه‌هایی گفته می‌شود که هم در شکل و هم در معنا مختلف و ضد هم باشند.

کارخانه‌گی

فهرستی از کلمه‌های هم‌معنا (مترادف) و فهرستی از کلمه‌های ضد معنا (متضاد) را در کتابچه‌های خود ترتیب نمایید.

قصر دارالامان

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند، در مورد قصر دارالامان معلومات به دست آورده و کلمه‌های هم معنا را در متن تشخیص کنند.

پرسش‌ها

- آیا آثار تاریخی شهر کابل را نام گرفته می‌توانید؟
- کدام یک از شما قصر دارالامان را دیده است؟

قصر دارالامان زمانی، عمارت زیبا و با شکوهی بود. این اثر تاریخی در زمان پادشاهی امیرامان‌الله‌خان بالای تپه‌یی در قسمت جنوبی شهر کابل،

توسط انجینیران آلمانی وکارگران افغانی اعمار گردید. عمارت بزرگ و تاریخی دارالامان در سه طبقه ساخته شده و در ساختمان آن سنگ‌های خشتی، سمنت و آهن به کار رفته بود. این قصر تاریخی در وسط باغ زیبایی قرار داشت که زمانی در سرسبزی و شادابی خود، در منطقه نظیر و مانند نداشت و محل پذیرایی مهمانان خارجی و گردش‌گران بود؛ ولی متأسفانه در نتیجهٔ جنگ‌های داخلی به یک ویرانه مبدل شده است.

اکنون کار بازسازی این قصر تاریخی آغاز یافته است، آرزو داریم که این قصر با شکوه، عظمت و جلال نخستین خود را باز یابد.

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و کلمه‌های هم‌معنا را از آن بیرون‌نویس کنید.
- متن درس را با آواز بلند بخوانید و کلمه‌های جدید آن را روی تخته بنویسید.
- مترادف کلمه‌های زیر را بنویسید.

۱- زیبا،..............،...............

۲- شکوه،..............،...............

۳- مانند،..............،...............

- جاهای خالی جملهٔ زیر را با توجه به متن درس تکمیل کنید:

(قصر دارالامان در زمان پادشاهی .... بالای تپه‌یی در قسمت ....

. شهر کابل توسط انجنیران .... و کارگران ....اعمار گردید.

بشنو و بگو

- قصر دارالامان را به گونۀ مختصر معرفی کنید؟
- قصر دارالامان در کدام قسمت شهر کابل موقعیت دارد و دارای چند طبقه است؟
- هم‌معنای کلمه‌های (قصر، پادشاه و وسط) را بگویید.
- در گروه‌ها پیرامون قصر دارالامان صحبت نمایید.

به دوستانت بگو

- قصر دارالامان در زمان پادشاهی امیر امان‌الله‌خان در قسمت جنوبی شهر کابل؛ البته در میان باغی سرسبز که در آن زمان در شادابی خود مانند نداشت ساخته شده است.

- در مورد تفاوت تصویرهای زیر صحبت کنید؟

لغت‌ها

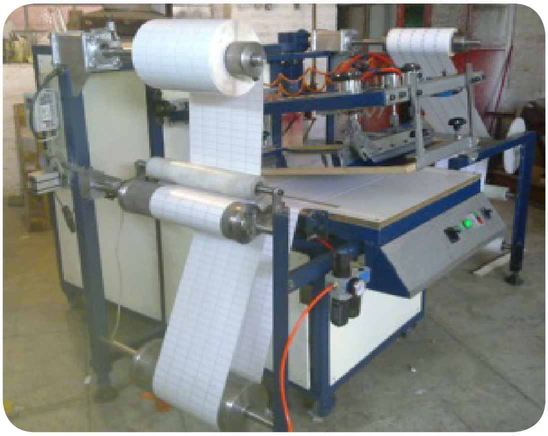
شماره	لغت	معنا
۱	عمارت	ساختمان
۲	باشکوه	مجلل و باعظمت
۳	نظیر	مانند
۴	اعمار	آباد
۵	شادابی	سرسبزی
۶	مبدل	تبدیل شده

کارخانه‌گی

متن درس را در کتابچه‌های خود نوشته زیر کلمه‌های هم‌معنای آن خط بکشید.

ماشین چاپ

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند و بنویسند و در مورد مخترع و چگونه‌گی اختراع ماشین چاپ آگاهی حاصل کنند.

پرسش‌ها

- آیا می‌دانید ماشین چاپ توسط کی اختراع شد؟
- به نظر شما توسط ماشین چاپ کدام چیزها به نشر می‌رسد؟

شش‌صد سال قبل از امروز در جرمنی طفلی در یک خانوادهٔ کوچک به دنیا آمد که نامش را گوتنبرگ گذاشتند. او به خواندن و نوشتن بسیار علاقه داشت، همیشه می‌آموخت و به فکر این بودکه به دیگران نیز خواندن و نوشتن را بیاموزاند. گرچه این کار بسیار مشکل بود؛ چون در آن وقت کتاب‌ها با دست نوشته می‌شد و ماشین چاپ وجود نداشت.

گوتنبرگ در سال ۱٤۲۸ م. از زادگاهش به فرانکفورت رفت و در آنجا

سنگ‌تراشی را پیشهٔ خود ساخت. او گاهی روی سنگ‌ها حرف‌هایی می‌نوشت. روزی کاغذ را بالای حرف‌هایی که روی سنگ حک کرده و آن را سیاهی زده بود، فشار داد، متوجه شد که خط روی کاغذ نمایان گشت. بعد از این تجربه، بسیار خوشحال شد و کاغذ را به دوستانش نشان داد. همه او را تشویق کردند. بالآخره به اثر زحمت‌های زیاد توانست، حرف‌هایی را از فلز تهیه کند و توسط ماشین کوچکی که به نام (پروف پرس) یاد می‌شد و آن را از چوب و فلز ساخته بود به چاپ نوشته‌هایش اقدام کند. همه این کار نخستین گامی برای چاپ نوشته‌ها بود که ازآن بعد گوتنبرگ به نام مخترع ماشین چاپ در جهان مشهور گردید.

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و کلمه‌های جدید آن را بیرون‌نویس کنید.
- متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.
- برای کلمه‌های (نوشتن، علاقه و مخترع) یک یک جمله بنویسید.
- در مورد اهمیت ماشین‌چاپ یک یک جمله بنویسید و با آواز بلند بخوانید.
- هر کدام یک سطر متن درس را روی تخته املا بنویسید.

بشنو و بگو

- ماشین چاپ را کی اختراع کرد و از کدام کشور بود؟
- کدام یک از شما دوست دارید از فکر خود چیزی بسازید؟
- در گروه‌ها راجع به اختراع و اهمیت ماشین چاپ صحبت کنید.

به دوستانت بگو

- ماشین چاپ شش‌صد سال قبل توسط گوتنبرگ آلمانی اختراع شد. او حرف‌هایی را از فلز تهیه کرد و توسط ماشین کوچکی که به نام (پروف پرس) یاد می‌شد و آن را از چوب و فلز ساخته بود، اقدام به چاپ نوشته‌هایش کرد.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	زادگاه	جای تولد
۲	حک	تراشیدن
۳	مخترع	پدید آورنده، نو آور

کارخانه‌گی

متن درس را در کتابچه‌های تان رونویس کنید.

چگونه شهر خود را پاک نگه‌داریم؟

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و در بارۀ مسؤولیت خود و دولت در پاکی شهر معلومات به دست آرند.

پرسش‌ها

- در رسم چه می‌بینید؟
- شهرداری چه خدمات را برای مردم انجام می‌دهد؟
- آیا می‌دانید همکاری با شهرداری چه اهمیت دارد؟

درکشور عزیز ما افغانستان، یک ادارۀ مستقل به نام شهرداری وجود دارد. کارمندان این اداره در شهر و ولایت‌ها مصروف خدمت برای مردم اند که در بخش صفایی محیط کار می‌کنند؛ اما برای این‌که شهر ما، پاک و سرسبز باشد و از شیوع امراض گوناگون جلوگیری به عمل آید، باید همه در پاکی و سرسبزی آن بکوشیم و هرکدام ما آن را جزء مسؤولیت‌های خویش بدانیم؛ زیرا اگر محیط زیست ما آلوده گردد، زنده‌گی در آن ناممکن می‌شود.

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید.
- متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.
- واژه‌های مشکل را بیرون‌نویس کنید و در جمله‌ها به کار برید.
- نام کسانی را که در پاکی محیط زیست باید سهم داشته باشند روی تخته بنویسید.

بشنو و بگو

- ضد کلمه‌های زیر را بگویید.

(خدمت، مستقل، پاکی، ناممکن، زنده‌گی)

- نقش ما در پاکی محیط و شهر چیست؟
- داشتن محیط سرسبز و پاک چه فایده دارد؟

به دوستانت بگو

در کشور ما یک ادارۀ مستقل به نام شهرداری وجود دارد. کارمندان این اداره در مرکز و ولایت‌ها مصروف خدمت برای مردم و صفایی شهر اند.

پاک نگهداشتن محیط وظیفۀ هر شهروند کشور می‌باشد.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	محیط زیست	جای زنده‌گی	۴	صفایی	پاکی، نظافت
۲	مستقل	آزاد و مختار	۵	شیوع	عام شدن
۳	مسؤولیت	وظیفه	۶	آلوده	ناپاک

کارخانه‌گی

شاگردان در مورد کار و فعالیت‌های شهرداری در پاکی محیط زیست، در سه سطر یک مقاله بنویسند.

هرات

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند، در مورد ولایت هرات و جاهای تاریخی آن معلومات به دست آورده، کلمه‌های مترادف یا هم‌معنا را تشخیص کنند.

پرسش‌ها

- در تصویر چه می‌بینید؟
- کدام یک از شما ولایت هرات را دیده است؟
- آیا می‌دانید کدام اماکن تاریخی در ولایت هرات وجود دارد؟

هرات (هری) از ولایت‌های باستانی افغانستان است. این ولایت در غرب کشور موقعیت دارد و دارای پانزده ولسوالی می‌باشد.

بادهای موسمی فصل تابستان در هرات بسیار شدید بوده، آسیاب‌های بادی را به حرکت می‌آورد. دریای هریرود، دریاچۀ کشک، گلران و کُهسان، در سرسبزی و شادابی هرات بسیار مؤثر است. گندم، برنج، انگور وخربوزه دراین ولایت زرع می‌گردد. قناویز و قالین هرات بسیار مشهور است.

فابریکه‌های نخ‌تابی، نساجی و سمنت هرات در رشد صنعت کشور ارزش زیاد دارند. بندهای سلما، انجیل و کبکگان زمین‌های زیادی را آبیاری می‌کند. از جملهٔ جاهای تاریخی هرات قلعهٔ اختیار الدین، گازرگاه شریف، زیارت خواجه عبدالله انصاری و مسجد جامع را می‌توان نام برد.

دانشمندان، هنرمندان، شاعران و نویسنده‌گان زیادی در این ولایت زنده‌گی کرده اند که آثار و نوشته‌های‌شان، گنجینهٔ پربار ادبیات پارسی دری را غنا بخشیده است.

هرات دارای، مکتب‌ها، مؤسسه‌های عالی تعلیمی و فرهنگی، مرکزهای صحی و شفاخانه‌های زیاد می‌باشد. نشریه‌های ولایتی آن در تنویر افکار مردم اهمیت زیاد دارد.

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های مشکل آن را بیرون‌نویس کنید.
- متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانید.
- مترادف کلمه‌های (باستانی، سر سبز و بسیار) را از متن درس دریافته، روی تخته بنویسید.

بشنو و بگو

- در ولایت هرات کدام دریاها وجود دارد؟
- محصولات زراعتی و صنعتی هرات را نام بگیرید.
- محصولات زراعتی و صنعتی در رشد اقتصاد کشور چه نقش دارند؟
- در گروه‌ها راجع به جاهای تاریخی و فرهنگی ولایت هرات صحبت کنید.

به دوستانت بگو

- هرات یکی از ولایت‌های تاریخی کشور ما است که در بخش‌های فرهنگ، علم، دانش، زراعت و صنعت از شهرت خاص برخوردار است. این ولایت دارای جاهای تاریخی زیاد است.

- مسجد جامع هرات از مسجدهای کهنی است که دارای معماری‌های با ارزش است و در زمان سلطان‌غیاث‌الدین غوری تهداب‌گذاری شده بود؛ بعد توسط تیموریان به دستور گوهرشاد بیگم همسر شاهرخ تیموری تزیین و تکمیل گردید.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	قناویز	پارچهٔ ابریشیمی که بیشتر به رنگ سرخ است.
۲	تنویر	روشن ساختن
۳	مؤثر	تأثیرگذار
۴	زرع	کشت
۵	افکار	جمع فکر

کارخانه‌گی

برای لغت‌های داخل چوکات جمله‌های مناسب بنویسید.

منار جام

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و پیرامون آثار تاریخی کشور؛ به ویژه منار جام معلومات به دست آرند.

پرسش‌ها

- منار جام در کدام ولایت کشور موقعیت دارد؟
- چند اثر باستانی کشور را نام گرفته می‌توانید؟

وطن عزیز ما افغانستان، دارای آثار باستانی زیادی است که یکی از آن‌ها، منار جام می‌باشد. این منار در قریهٔ جام ولسوالی شهرک ولایت غور موقعیت دارد. بلندی آن ٦٣,٣ متر بوده و در نزدیکی دریای هریرود واقع می‌باشد. در بعضی قسمت‌های آن آیات مبارک قرآن کریم با خط زیبا نگاشته شده است.

منار جام، در زمان سلطنت غوریان ساخته شده است و سالانه تعداد زیادی دانشمندان، پژوهشگران و جهانگردان از کشورهای مختلف برای دیدن آن به وطن ما می‌آیند.

منار جام در شناسایی تاریخ افغانستان؛ به ویژه دورهٔ غوریان به ما کمک زیاد می‌کند و از لحاظ اقتصادی نیز حایز اهمیت است.

بخوان و بنویس

- متن درس را با آواز بلند بخوانید.
- واژه‌های مشکل متن را بیرون‌نویس کنید.
- کلمه‌های (منار، جهانگرد و پژوهشگر) را در جمله‌های مناسب استفاده کنید؛ طوری که قید در آن‌ها به کار رود.

بشنو و بگو

- منار جام در کجا موقعیت دارد و بلندی آن چند متر می‌باشد؟
- منار جام در زمان سلطنت کدام خانواده، ساخته شد؟
- منار جام چه ارزش تاریخی دارد؟

به دوستانت بگو

- منار جام از جملهٔ آبده‌های تاریخی کشور ما است که در زمان سلطنت غوریان ساخته شده و بلندی آن ۶۳,۳ متر می‌باشد.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	نگاشته	نوشته
۲	جهانگرد	سیاح، گردش‌گر

کارخانه‌گی

برای لغت‌های جدول بالا در کتابچه‌های خود جمله‌های مناسب بنویسید.

درس چهلم

کندهار

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، با ولایت‌های باستانی و آبده‌های تاریخی کشور آشنایی حاصل کنند و پیشینه‌ها را تشخیص کرده بتوانند.

پرسش‌ها

- در مورد ولایت کندهار چه می‌دانید؟
- آیا می‌دانید افغانستان دارای چند ولایت است؟
- تا به حال با کدام جاهای تاریخی کشور آشنا شده‌اید؟

کندهار از ولایت‌های تاریخی افغانستان بوده، دارای موقعیت جغرافیایی مهم می‌باشد. آب و هوای کندهار در تابستان گرم و در زمستان معتدل است. این ولایت در دورهٔ میرویس خان هوتک و احمدشاه‌درانی مرکز پادشاهی و پایتخت افغانستان بود.

موی مبارک، خرقهٔ مبارک حضرت محمد ﷺ، گنبد طلایی احمد شاه درانی و چهل زینه، در این ولایت قرار دارد.

چهل زینه از مشهورترین آبده‌های تاریخی و میراث‌های گران‌بهای

فرهنگی کشور ما است که در سمت غربی شهر کندهار بالای کوه بلندی موقعیت دارد. این تاق از سنگ به دستور ظهیرالدین بابر تراشیده شده است که تا امروز نشانه‌های آن باقی است.

در ولایت کندهار انواع میوه پیدا می‌شود که انگور و انار آن شهرت زیاد دارد.

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید.
- متن درس را با آواز بلند بخوانید.
- واژه‌های (کندهار، چهل زینه و گنبد طلایی) را در جمله‌های مناسب به کار برده، روی تخته بنویسید.
- در جمله‌های زیر پیشینه‌ها را مشخص کنید:
  - کندهار از ولایت‌های تاریخی کشور ما است.
  - آب و هوای کندهار در تابستان گرم می‌باشد.
  - اکثریت مردم کندهار به زبان پشتو صحبت می‌کنند.

بشنو و بگو

- در ولایت کندهار کدام جاهای تاریخی وجود دارد؟
- میوه‌های مشهور ولایت کندهار کدام‌ها اند؟
- نگه‌داری و حفظ آثار باستانی چه اهمیت دارد؟

به دوستانت بگو

- کندهار از ولایت‌های باستانی کشور ما است، در این ولایت آثار تاریخی زیادی و جود دارد که مشهورترین آن‌ها چهل‌زینه می‌باشد.

- انار و انگور از جملهٔ میوه‌های مشهور ولایت کندهار می‌باشد.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	استفاده	فایده گرفتن
۲	طریق	راه

کارخانه‌گی

نظر تان را در بارهٔ چگونه‌گی حفظ آثار و آبده‌های تاریخی کشور بنگارید.

ادیسن

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند و بنویسند، با ادیسن آشنا شوند و کلمه‌های متضاد متن را پیدا کرده بتوانند.

پرسش‌ها

- برق در زنده‌گی انسان‌ها چه اهمیت دارد؟
- گفته می‌توانید، از برق برای چه کارها استفاده صورت می‌گیرد؟

ادیسن در سال ۱۸٤۷م. در شهر میلان کشور ایتالیا به دنیا آمد و در هفت ساله‌گی شامل مکتب گردید. روزی او از مکتب به خانه باز گشت و یادداشتی را به مادرش داده، گفت: این را معلم به من داد و گفت: «فقط مادرت بخواند». مادرش در حالی‌که اشک از چشمانش سرازیر بود برای او چنین خواند: فرزند شما یک نابغه است و این مکتب برای او کوچک می‌باشد؛ آموزش او را خود به عهده بگیرید.

سال‌ها گذشت و مادرش از دنیا رفت؛ روزی ادیسن که اکنون بزرگ‌ترین مخترع قرن است، در کنج خانه، خاطراتش را مرور می‌کرد؛ برگه‌یی در میان شکاف دیوار دید. آن را با کنجکاوی به دست آورد و خواند. در آن

نوشته بود: کودک شما کودن است، از فردا او را به مکتب راه نمی‌دهیم. ادیسن ساعت‌ها گریست و در خاطراتش نوشت: توماس ادیسن، کودک کند ذهنی بود که توسط یک مادر قهرمان به نابغهٔ قرن تبدیل شد.

کشف انرژی برق در ۲۱ اکتوبر ۱۸۷۹م. مهم‌ترین اختراع و میراث او به جامعهٔ انسانی می‌باشد که به وسیلهٔ آن شب تاریک به روز روشن تبدیل گردیده است.

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و واژه‌های جدید آن را بیرون‌نویس کنید.
- متن درس را با آواز بلند بخوانید.
- برای واژه‌های (نابغه، مخترع، کنجکاو و قهرمان) روی تخته یک یک جمله بنویسید.
- کلمه‌های زیر را در کتابچه‌هایتان رونویس نموده، ضدمعنای هر یک را مقابلش بنویسید.

۱- اشک ....   ۲- شب ....

۳- کوچک..................   ۴- روشن ....

بشنو و بگو

- برق کدام سهولت‌ها را در زنده‌گی ما فراهم ساخته است؟
- برق توسط کی و در کدام سال اختراع گردید؟
- در گروه‌ها پیرامون اهمیت و فایده‌های برق بحث کنید.

به دوستانت بگو

در مورد تفاوت‌های وسایلی که در دو تصویر زیر آمده است و هر کدام سهولت ها را به میان آورده است، صحبت کنید.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	نابغه	کسی که دارای هوش و استعداد فوق العاده باشد
۲	مخترع	اختراع کننده، کسی که چیزی را ایجاد کند
۳	برگه	تکۀ کاغذ
۴	شکاف	درز، چاک
۵	کنجکاوی	غور و دقت
۶	مرور	از نظر گذراندن

کارخانه‌گی

پیرامون اهمیت و فایده‌های برق یک مقاله بنویسید و کلمه‌های متضاد را در آن به کار برید.

صنعت‌های دستی

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند، پیرامون صنعت‌های دستی و اهمیت آن در اقتصاد کشور معلومات به دست آرند.

پرسش‌ها

- به نظر شما صنعت‌های دستی در اقتصاد کشور چه اهمیت دارد؟
- آیا صنعت‌های دستی مشهور کشور را نام برده می‌توانید؟

صنعت‌های دستی هرکشور، میراث فرهنگی مردم آن بوده، نشان دهندهٔ کارکردها و فعالیت‌های مردمان آن کشور در طول تاریخ می‌باشد.

میراث‌های فرهنگی کشور ما، تنها حاصل کار شخصیت‌های نامدار تاریخ نه؛ بلکه نتیجهٔ زحمت تمام مردم وطن عزیز ما می‌باشد؛ همان‌گونه که هر شخص نظر به ذوق و استعداد خود و نیازهای جامعه می‌تواند پیشه یا مسلکی را انتخاب کند؛ بدین ترتیب تنوع پیشه‌ها و صنعت‌ها در افغانستان به میان آمده است.

صنعت‌های دستی افغانستان را که قدامت تاریخی و شهرت جهانی دارد، چنین می توان نام برد: گلیم‌بافی، قالین‌بافی، نمدبافی، بوریابافی، کاشی کاری، کلالی، کندن کاری چوب، شیشه‌سازی، سوزن‌دوزی، گچ کاری و غیره. از جملهٔ صنعت‌های دستی، شیشه‌سازی و گچ کاری هرات، قالین‌بافی ولایت‌های شمال، سوزن‌دوزی زنان ولایت کندهار و کندن کاری چوب ولایت نورستان شهرت جهانی دارد.

صنعت‌های دستی در بلند بردن اقتصاد کشور نقش ارزنده و مهم داشته و از جملهٔ صادرات مهم کشور ما می‌باشند.

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید.
- متن درس را با آواز بلند بخوانید.
- نام چند صنعت دستی کشور را روی تخته بنویسید.
- دو سطر متن درس را در کتابچه‌های خود املا بنویسید.

بشنو و بگو

- چگونه می‌توان از طریق صنعت‌های دستی اقتصاد خانواده و کشور را تقویت کرد؟
- در کشور ما کدام صنعت‌های دستی بیشتر مشهور است؟
- صنعت قالین بافی کدام منطقه‌های کشور شهرت جهانی دارد؟

به دوستانت بگو

به تصویرهای زیر نگاه کرده، در مورد هر یک صحبت کنید.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	صنعت	پیشه، هنر، ساختن
۲	میراث	چیزی باقی‌مانده ازگذشته‌گان
۳	فرهنگ	علم و دانش، ادب و معرفت، تعلیم و تربیت

کارخانه‌گی

کلمه‌های (صنعت، قالین بافی، معماری و نجاری) را در جمله‌های مناسب به کار برده، در کتابچه‌های خود بنویسید و زیر اسم‌ها و فعل‌های آن خط بکشید.

ابوعلی سینای بلخی

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و در مورد شخصیت‌ها و دانشمندان نامدار کشور آگاهی حاصل نمایند.

پرسش‌ها

- آیا می‌دانید ابوعلی سینای بلخی کی بود؟
- به نظر شما دانشمند به چه کسی گفته می‌شود؟

ابوعلی حسن بن عبدالله در سال ۳۷۰هـ. ق. در یکی از روستاهای بخارا در خانوادهٔ با دانش به دنیا آمد. پدرش عبدالله از اهالی بلخ و مادرش از بخارا بود. ابوعلی سینا از آوان کودکی هوش و ذکاوت زیاد داشت. قرآن کریم، حساب، ریاضیات و صرف و نحو را نزد پدر خویش آموخت.

در پنج ساله‌گی به مکتب رفت و پس از فراگیری علوم متداول آن

روزگار؛ مانند: حفظ قرآن کریم، ریاضیات، صرف و نحو و غیره سر آمد روزگار خویش گردید.

در هنگام فراغت به گردش در دشت و صحرا می‌رفت و از مشاهدهٔ طبیعت لذت می‌برد و کسب تجربه می‌نمود. به گیاهان و حیوان‌ها علاقهٔ ویژه داشت، از این رو به دانستن خواص گیاهان دارویی علاقه‌مند گردید.

ابن سینا از نامدارترین فیلسوفان و دانشمندان جهان اسلام می‌باشد که به نام طبیب شرق نیز شهرت یافته است. ابن سینا آثار زیادی از خود بر جا گذاشته است که تعداد آن‌ها به ٤٥٠ جلد کتاب و رساله در علوم مختلف می‌رسد. بیشترین آثار او در طب و فلسفه است. مشهورترین آن کتاب‌های قانون در طب و شفا در فلسفه می‌باشد؛ چنانچه تا امروز در دانشگاه‌های شرق و غرب تدریس می‌گردد.

نمونهٔ سخن

زان پیش که از جهان فرو مانی فرد

آن به که نبایدت پشیمانی خورد

امروز بکن! چو می‌توانی کاری

فردا چه کنی؟ چون نتوانی کاری

بخوان و بنویس

- متن درس را با آواز بلند بخوانید.
- واژه‌های مشکل را از متن درس بیرون‌نویس کنید.
- واژه‌های مشکل را به کمک معلم معنا نموده، در جمله‌های مناسب به کار ببرید و در کتابچه‌های خود بنویسید.
- در مورد زنده‌گی آیندهٔ خود یک متن بنویسید و آرزوهای خود را در آن انعکاس دهید.

بشنو و بگو

- نام مکمل ابوعلی سینای بلخی چیست؟
- به مفهوم درس و معنای شعر توسط معلم گوش فرا دهید.
- ابوعلی سینای بلخی را به کدام لقب یاد می‌کردند؟
- کدام آثار ابوعلی سینا در شرق و غرب تدریس می‌گردد؟

به دوستانت بگو

- ابوعلی سینا، دانشمند و فیلسوف بزرگ خراسان زمین (افغانستان کنونی) است که از خود آثار زیادی برجای گذاشته است. در علم طب بیشترین اکتشافات را نموده که نوشته‌های او تا به حال مورد استفادهٔ دانشمندان قرار دارد. در شعر نیز دسترسی داشته و از او اشعاری به زبان‌های دری وعربی وجود دارد.
- کتاب قانون و شفا در طب و فلسفه توسط ابوعلی سینا نوشته شده است که تا امروز در دانشگاه‌های دنیا تدریس می‌گردد.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	ویژه	خاص
۲	فیلسوف	حکیم، عالم
۳	ابن	پسر
۴	فرد	جداشدن، یک و تنها

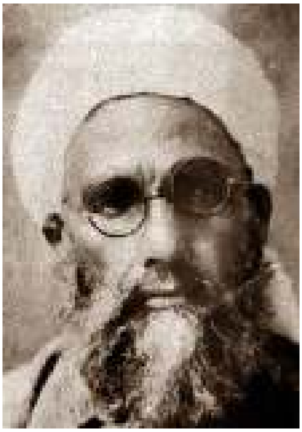
کارخانه‌گی

چهار بیت اول شعر را در کتابچه‌های خود رونویس کنید.

نمونهٔ شعر ابن سینا را حفظ کنید.

عبدالعلی مستغنی

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند، پیرامون شخصیت ادبی عبدالعلی مستغنی معلومات به دست آورده و صفت‌ها را در متن تشخیص کرده بتوانند.

پرسش‌ها

- کدام شاعران را می‌شناسید؟
- شعر کدام شاعر را حفظ دارید؟

عبدالعلی مستغنی، شاعر کشور ما فرزند ملا رمضان می‌باشد که در سال ۱۲۹۳هـ.ش. در بالا حصار کابل تولد شده است. او آموزش‌های نخستین را از پدرش آموخت و بعد به فراگیری علوم متداول آن زمان پرداخت؛ چون ذوق و استعداد هنری داشت به زودی شاعر شد و به زبان‌های دری و پشتو شعر سروده است که مورد پسند اهل ادب قرار گرفت، مستغنی به زبان عربی نیز تسلط داشت.

او مدتی به حیث استاد مضمون ادبیات دری، در لیسهٔ حبیبیه خدمت نموده است. عبدالعلی مستغنی در سال ۱۳۵۲هـ.ش. وفات کرد.

نمونهٔ سخن

وطـــن را از معــــارف می‌دهد اهل وطــن رنــگی

بلی، باشد چمن را از گل و سرو و سمن رنگی

دهند از سعی خویش این خانه را اهل وطن زینت

که بیجوش ریاحین نیست بر روی چمن رنگی

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و صفت‌ها را از آن بیرون‌نویس کنید.
- متن درس را با آواز بلند بخوانید.
- جملهٔ زیر را با کلمهٔ مناسب در کتابچه‌های خود تکمیل کنید.

عبدالعلی مستغنی .... شهیر کشور ما است.

(نویسنده، مؤرخ، شاعر و خبرنگار)

- دو بیت اخیر متن را روی تخته املا بنویسید.

بشنو و بگو

- عبدالعلی مستغنی کی بود و به کدام زبان‌ها شعر سروده است؟
- مفهوم شعر را بیان کنید.
- جمله‌هایی را که درآن‌ها صفت به کار رفته است از متن درس انتخاب نموده و با آواز بلند بخوانید.

به دوستانت بگو

صفت کلمه‌یی است که حالت و چگونه‌گی اسم را بیان می‌کند؛ مانند:

خوب – خوبتر ، بهتر – بهترین

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	استعداد	توانایی
۲	سمن	نام گل
۳	مؤرخ	تاریخ نویس
۴	زینت	آرایش
۵	ریاحین	جمع ریحان، گیاهی خوشبو
۶	شهیر	مشهور، نامدار

کارخانه‌گی

کلمه‌های (بزرگ، خوب، شهیر و شیرین) را در جمله‌های مناسب به کار برده، در کتابچه‌های خود بنویسید.

درس چهل و پنجم

لطیفه

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند و مفهوم آن را بدانند.

پرسش‌ها

- به نظر شما لطیفه به کدام موضوعات می‌پردازد؟
- آیا تا حال کدام لطیفه یا قصه خوانده یا شنیده اید؟
- به نظر شما اگر انسان تنبل و کاهل باشد چه ضرر می‌کند؟

در یکی از قریه‌های دور از شهر یک زن و شوهر تنبل زنده‌گی می‌کردند، آن‌ها گاو و گوساله‌یی داشتند که از شیر آن استفاده می‌نمودند.

شوهر، روزانه گاو را برای چراندن به چراگاه می‌برد و نزدیک شام دوباره آن را به خانه می‌آورد. زن وظیفه داشت که علاوه بر پخت‌وپز و دیگر کارهای منزل، بعد از آمدن شوهرش دروازهٔ قلعه را نیز ببندد. یک شب زن فراموش کرده بود که دروازه را ببندد، هنگام خواب به شوهرش

گفت: امشب تو باید آن را ببندی، مبادا دزد بیاید و وسایل خانه و گاو ما را ببرد؛ اما شوهرش قبول نکرد. آن‌ها در حال گفتگو بودند که دزد آمد، زن و شوهر از دیدن دزد وارخطا شده، حیران ماندند. دزد دید که کسی مزاحمش نیست، با جرأت داخل خانه شده، وسایل خانه و گاو را برد؛ چون ساعتی گذشت و دزد دور شد، شوهر به خانمش گفت: حالا برو و دروازه را ببند! زن گفت: ضرورت نیست که دروازه را ببندم؛ زیرا به غیر از من و تو هیچ چیز دیگر در خانه باقی نمانده است.

که چون کاهلی پیشه گیرد جوان

بماند تنش پست و تیره روان

فردوسی

بخوان و بنویس

- متن درس را با آواز بلند بخوانید.
- مفهوم لطیفه را در دو جمله بنویسید.
- بیت زیر را به نثر تبدیل کنید.

که چون کاهلی پیشه گیرد جوان بماند تنش پست و تیره روان

بشنو و بگو

- در بارۀ تنبلی و عواقب آن نظر خود را بیان کنید.
- چرا مرد دروازۀ قلعه را بسته نکرد؟
- وقتی مرد دروازۀ قلعه را بسته نکرد چه نتیجه گرفت؟
- از لطیفه چه نتیجه گرفتید؟ بیان کنید.
- اگر انسان تنبلی و کاهلی را جزء عادت‌های خود سازد چه ضررهایی را متقبل می‌شود؟
- در گروه‌ها پیرامون ضررهای تنبلی صحبت کنید.

به دوستانت بگو

- تنبلی و کاهلی از عادت‌های بد و ناپسند است.
- انسان تنبل و بیکاره هرگز در کارهای خود موفق نمی‌شود و در زنده‌گی به مشکلات زیاد مواجه می‌گردد.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	هنگام	وقت
۲	کاهلی	تنبلی
۳	مزاحم	زحمت دهنده
۴	روان	روح
۵	متقبل	قبول کننده

کارخانه‌گی

لطیفه را در کتابچه‌های خود بنویسید و معنای لغت‌ها را حفظ کنید.

ابریشم

هدف: شاگردان متن درس را درست بخوانند، بنویسند، طریقهٔ به دست آورن ابریشم را دانسته و زمان‌های فعل را در متن تشخیص دهند.

پرسش‌ها

- در رسم چه را می‌بینید؟
- نام کرم پیله را شنیده اید؟
- آیا می‌دانید تکهٔ ابریشمی از چه به دست می‌آید؟

نسیم از طرف اداره‌یی که در آن کار می‌کرد، برای چند روز به هرات رفته بود. هنگام برگشت برای خواهرش فاطمه دو دانه دستمال تحفه آورد. فاطمه از تحفهٔ او بسیار خوش شد و گفت: نسیم جان، چرا یک دستمالم نسبت به دیگرش نرم و لطیف است؟ نسیم گفت: دستمالی که نرم و لطیف است از ابریشم بافته شده است و آن دستمال دیگر از سند.

فاطمه از برادرش پرسید: سُند و ابریشم، از هم چه فرق دارند؟

تکهٔ سُندی از سُند به دست می‌آید. این تکه سنگین است و عرق بدن را نیز جذب نمی‌کند. سُند ازیک نوع گیاه به دست می‌آید. تکهٔ ابریشمی از ابریشم به دست می‌آید که نرم و لطیف است. ابریشم از کرم پیله حاصل می‌شود. کرم پیله را به نام کرم ابریشم نیز یاد می‌کنند، تربیهٔ کرم پیله در ولایت‌های هرات، کندز، بغلان، بلخ و کندهار صورت می‌گیرد. در کشور ما از ابریشم پارچه‌های قناویز، لنگی، دستمال و بعضی پارچه‌های دیگر می‌بافند. پارچهٔ ابریشمی در دنیا قیمت و ارزش زیاد دارد.

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید.
- به خوانش متن درس توسط معلم دقت کنید.
- متن درس را با آواز مناسب بخوانید.
- جمله‌های زیر را در کتابچه‌های خود نوشته؛ زمان‌های فعل را در آن مشخص سازید.

۱- نسیم به هرات رفته بود.

۲- سُند از یک نوع گیاه خاص به دست می‌آید.

۳- نسیم سال آینده به ولایت بلخ خواهد رفت.

- در گروه‌ها پیرامون به دست آوردن ابریشم و چیزهایی که از آن بافته می‌شود صحبت کنید.

بشنو و بگو

- چرا یک دستمال فاطمه نسبت به دیگرش نرم و لطیف بود؟

- سند و ابریشم از هم چه فرق دارند؟
- در جملۀ (فاطمه از برادرش پرسید) کدام کلمه فعل است؟

به دوستانت بگو

- صنعت ابریشم از مشهور ترین صنعت‌های کشور ما است که در رشد اقتصاد ما اهمیت زیاد دارد.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	نوع	قسم
۲	لطیف	نرم و نازک
۳	قناویز	پارچۀ ابریشمی‌ساده و سرخ رنگ

کارخانه گی

هر یک از کلمه‌های (ابریشم، سُند و تحفه) را در جمله‌ها طوری به کار ببرید که هر سه زمان فعل در آن‌ها مشخص شود.

ترانهٔ معارف

افغانستان ما — جان و جهان ما

ای هست و بود ما — ای تار و پود ما

اهل معارفیم، تعلیم کار ما

علم است شعار ما، بس افتخار ما

بد خواه ظلمتیم — ضد جهالتیم

در کسب معرفت — با عزم و همتیم

اهل معارفیم، تعلیم کار ما

علم است شعار ما، بس افتخار ما

ما کار می‌کنیم — پیکار می‌کنیم

بار دیگر ترا — گلزار می‌کنیم

اهل معارفیم، تعلیم کار ما

علم است شعار ما، بس افتخار ما

بد گر نظر کند — باری به گلشنت

شرمنده دشمنت — از آهنین تنت

اهل معارفیم، تعلیم کار ما

علم است شعار ما، بس افتخار ما

حافظ ترا خدا — ای مهد آریا

این است روز و شب — ما را همین دعا

اهل معارفیم، تعلیم کار ما

علم است شعار ما، بس افتخار ما

(سید محی الدین راعی)